BIBLIOTECA VITT. EMANUELE
31
4 A
28
FONDO EBORENSE

Digitized by Google

Digitized by Google

Ad simplicem usum
F. Philippi a Podiomirteto
Lect. Jubi. iteratò Mini. Prov.
ac bis Definitoris Gen.
nunc
spectat ad Biblioth. S. Mariæ ~~Maj.~~
~~Tyburis~~ Araceli

DE
INDULGENTIIS

ET

REQUISITIS PRÆSERTIM
AD EAS RECIPIENDAS
DISPOSITIONIBUS

ET

CATHOLICÆ ECCLESIÆ DOCTRINÆ
IN CONFERENDIS
AC RECIPIENDIS IISDEM
ILLUSTRATIO

AUTHORE

NICOLAO GIUNCHI
DE RASPANTINIS
Presbytero Romano.

ROMÆ MDCCLX.

APUD FRATRES PALEARINIOS
Præſidum Facultate.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

Illuſtriſs. ac Reverendiſs. D.

D. INNOCENTIO DE COMITIBUS

S. Indulgentiarum Congregationis a Secretis

Nicolaus et Marcus Palearini Felicitatem

Cum primum, Præsul Ampliſſime, edendi hujuſce Opuſculi cura eſt nobis demandata, oculos

 in

in Te conjecimus, quem unum omnium egregiè aptum perſpeximus, cujus potiſſimum auſpiciis prodiret in publicum. Nemo enim non videt in Te uno convenire univerſa, quæ in libris dicandis vix ſingula ſolemus exquirere. Nam quod ea Gente ortus ſis, quæ nobiliſſimis quibuſcumque familiis vetuſtate ac dignitate facile præſtat, plane facit ut poſſis; præterea pietas, & humanitas Tua, ut etiam velis; ac tui denique Officii munus, quod in hac

luce

luce Romanæ Aulæ accuratiſſime exerces, ut omnino debeas ejus Libelli patrocinium ſuſcipere, qui de iis agit, quæ ad Eccleſiaſticas quas vocant INDULGENTIAS adipiſcendas neceſſario requiruntur. His adducti rationibus hunc Tibi dicare decrevimus, & non modo ſperamus conſilium noſtrum Te eſſe probaturum, ſed veluti apertiſſimum obſervantiæ erga Te noſtræ argumentum benigniſſime excepturum confidimus. Reliquum eſt, ut nos in tuam

clien-

clientelam perhumaniter recipias, quod enixiſſime a Te petimus. Vale.

ADPROBATIO.

LEgenti mihi ex præſcripto, & auctoritate Reverendiſſimi Patris S. Apoſtolici Pal. Magiſtri Fr. Th. A. Ricchinii, & animo magis quam oculis perluſtranti librum, cui titulus eſt: *De Indulgentiis & Requiſitis præſertim ad eas recipiendas diſpoſitionibus, & Catholicæ Eccleſiæ doctrinæ in conferendis ac recipiendis iiſdem illuſtratio. Authore Nicolao Giunchi de Raſpantinis Presbytero Romano*; in mentem venit *Aureum opus de veritate contritionis* a viro doctrina ac pietate clariſſimo Ord. Prædicatorum Alumno Johanne Ludovico Vivaldo, eo tempore plane opportune conſcriptum, quo Alexander VI. Pontif. Max. *annum ſacri Jubilæi per univerſum terrarum orbem publicari juſſerat*. Alterum mox cum altero ſic ego comparandum duxi, ut quemadmodum par eſt utriuſque operis dignitas, & utilitas par etiam eſſe debeat approbatio. Vivaldi inſtitutum fuit, hortante Ludovico Principe Salutiarum Marchione, & Prorege Neapolitano, Chriſtianos homines docere quænam ea ſit *Sancta, indubitata, ſalubris, & Catholica contritio* omnino neceſſaria, ut ſpiritus noſter in Dei amorem verſus, vereque contritus & humiliatus ad ſanctiſſimi Jubilæi gaudia conſequenda idoneus fiat. Idem eſt Scriptoris noſtri conſilium in iis omnibus animorum pœniten-

tentium diſpoſitionibus & exponendis, & demonſtrandis, quas Eccleſiæ Catholicæ Doctrina tanquam neceſſarias ad Indulgentiarum fructum obtinendum perpetuo requiſivit. Eamque provinciam vir egregius tam ſancte ac docte abſolvit, ut nihil in ejus ſcriptione contineatur, quod non orthodoxæ Fidei, moribus, pietati, omniumque Chriſtianorum votis maxime conſonum videatur. Quod itaque ad eundem Ludovicum Principem a Vivaldi approbatoribus olim dictum eſt, illud ego coram ſapientiſſimo noſtro S. P. Ap. Magiſtro totidem fere verbis repetam, *librum hunc bonæ frugis plenum, omnibus Chriſti militiam fideliter profitentibus neceſſarium* dignum eſſe, qui in publicam lucem ſtatim prodeat: *adeo elimatum opus, adeo ingenue, & accurate caſtigatum eſt.*

Ex Ædibus S. Auguſtini IX. Kal. Mart. anno 1760.

Fr. Aug. Ant. Georgii Ord. Erem. S. Auguſtini, Publicus in Rom. Sapientiæ Archigymnaſio Scripturæ Sacræ Profeſſor & S. R. C. Conſultor.

Imprimatur

Si videbitur Rmo P. M. S. P. A.

D. Archiep. Nicomed. Viceſg.

Imprimatur

Fr. Th. Aug. Ricchinius Mag. S. P. A. Ord. Præd.

OC-

Occasio præsentis Opusculi ejusque conspectus.

Quum plurimi, iique illuſtres imprimis Scriptores ex omnibus ferme Orbis Chriſtiani partibus etiam hac ætate noſtra, argumentum *de Indulgentiis* accurate copioſeque tractaverint, atque conditiones ad eas tum conferendas, tum vel maxime recipiendas omnino neceſſarias clara in luce expoſuerint, momentiſque firmiſſimis comprobaverint; facile rebar neminem deinceps futurum, qui Caſuiſtarum plurium opinionem jam pœne afflictam ac deploratam in ſcenam denuo revocaret. Cum ecce in manus meas inſperato pervenit libellus novitii cujuſdam e

Societate ſcriptoris hoc eodem anno editus Romæ, in quo Author *de requiſitis* differens *ad indulgentias lucrandas* illorum ſententiam toties disjectam, atque convulſam rurſus erigere, ac propugnare admititur, eamque ſub aſpectum lectorum ita proponit, perinde ac ſi certiſſima illa foret, uniceque citra dubium omne, ac controverſiam tenenda. Profecto, cum legerem, walde miratus ſum Authoris incredibilem confidentiam, qui cum nihil in medium proferat, quod jam funditus labefactatum non fuerit, nihil quod opinioni ſuæ novum aliquod lumen, aut robur adjungat, nec potiora, & illa quidem inviċtiſſima, adverſæ ſententiæ argumenta diſſolvat, quin & ea ſibi opponere ferme omnia prætermittat, pleniſſimam nihilominus ſibi victoriam accinit, ſuoſque adverſarios proſtraſſe ſe putat, cum quibus ne quidem congreſſus eſt. Id vero præ cæteris mihi viſum eſt nul-

nullo modo ferendum, quod cum ille communem Eccleſiæ doctrinam impugnet, quemadmodum in hoc opere palam me facturum confido, adverſarios tamen ſuos, viros utique nedum apprime catholicos, ſed etiam pietate, ac dignitate conſpicuos, quin & egregios aliquos e ſua Societate ſcriptores, Eminentiſſimum ſcilicet Pallavicinum, & P. Gabrielem Antoine (licet eorum nomina ſupprimat) in invidiam trahit, ac ſuſpicionem erroris, quaſi cum Bajo convenirent, & indulgentias utiles quidem, ac ſalutares voce tenus agnoſcerent, reipſa negarent: ſic enim ſcribit pag. 32. eos idcirco ita docere, *quia utilitas remiſſionis poenarum per ſolutionem de theſauro Eccleſiæ ab his Authoribus, vel non agnoſcitur, vel ab aliis, ut agnoſcatur, ipſi nolunt.*

Hæc aliaque me in hoc opuſculo legentem, & attento animo conſiderantem non levia damna, quæ

ex hujus lectione obvenire Chriſtiano populo facile poſſunt, vehementer impulere, ut illum dedita opera refutandum ſuſciperem, ac veritatem ſententiæ, quam defendo, ac certiſſimam cenſeo, plena in luce pro viribus ingenii mei collocarem. *Nuperus Author* (ſic enim eum ſemper appellare conſultius duco, quamquam minime veritus ille ſit nomen ſuum in libelli fronte præfigere) Diſſertationem ſuam inſcribit *De Requiſitis, & non requiſitis ad lucrandas indulgentias*: & priorem quidem partem, quæ eſt *de Requiſitis*, ita paucis abſolvit, ut de ea in ſui operis titulo mentionem nullam facere debuiſſet. Nihil enim profert aliud ad eam adſtruendam, præter aſſertionem ſententiæ ſuæ, nimirum, quod *ſuppoſita in ſubjecto capacitate remota, quod homo ſit ratione utens, baptizatus &c.*, de quibus nemo dubitat, *requiratur ex parte ipſius diſpoſitio proxima tum habitualis, ſcilicet*

cet habitus gratiæ , tum actualis , nempe executio Operis injuncti : nihilque aliud præterea. Totus itaque eſt in aſſerenda parte altera, videlicet, *De non requiſitis* : triplicemque comminiſcitur hac de re contrariam opinationem, quæ una reapſe, ac ſola eſt, & controverſiam non explicat, ut par eſſet, ſed implicat potius, atque confundit. Hinc vero ſententiam noſtram, prout eam ſibi confinxit, aggreditur, & confutare molitur, non iis quidem principiis adhibitis, queis pertractandæ ſunt Theologicæ quæſtiones, ſed ſententia ipſa ſua, quæ ſub lite eſt, propoſita tamquam certa, ac penitus explorata, & ut ſummum ratiunculis iiſdem fulta, quæ a noſtris in nihilum ſæpius redactæ fuerunt, & authoritate plurium Caſuiſtarum, quæ nulla plane eſt in hac materia, ſicut & in aliis plurimis, Theologiam maxime moralem ſpectantibus. Nemo quippe neſcit, aut neſcire ſaltem deberet,

quam facile in errorem labantur ii, qui deſertis ſinceris Theologiæ fontibus, unde puriores doctrinæ hauriuntur, humanis dumtaxat ratiociniis quæſtiones Theologicas dirimere, ac ſtabilire præſumunt.

Brevi Nuperi Authoris Diſſertationi aliam paulo fuſiorem in hoc opere opponimus, in qua argumentum hoc de Indulgentiis, & *Requiſitis* præſertim ad eas recipiendas diſpoſitionibus expendimus, ac nova fortaſſe methodo, eaque, niſi me opinio fallit, utiliore, & ad Authorem noſtrum, alioſque, qui cum ipſo ſentiunt, confutandos aptiore, proponimus, & illuſtramus. *Catholicæ Eccleſiæ doctrinam in conferendis, ac recipiendis Indulgentiis* Opuſculum meum inſcribo: id quod nimium a me audacter dictum nulli videri velim: Siquidem argumenta, quæ profero in favorem ſententiæ noſtræ, huc collineant omnia, ut talem eſſe, qualem

ſem affirmo, ſatis evidenter oſtendant: quum ex iis promantur principiis, quæ non aliud evincunt, niſi *Eccleſiæ doctrinam*, divina nempe Scriptura, Apoſtolica traditione, Patrum conſenſu, Conciliorum decretis, ſummorumque Eccleſiæ præſertim Romanæ Paſtorum auctoritatibus.

En vero paucis adumbrata totius Opuſculi mei facies & oeconomia. Expoſita primum germana indulgentiæ notione atque idea, fundamenti loco præſtituo, quæ univerſa Eccleſia in ſacra Tridentina Synodo *de Satisfactione & Indulgentiis* ſancivit. Deinde *de Requiſitis* diſſero ad earumdem valorem *ex parte conferentis*. Quo haud prolixiore oratione præſtito, ad præcipuam, qua de agitur, quæſtionem accedens, aſſerta & explicata vera ſententia, prout fuerat proponenda, eam primo loco defendo ſub iiſdem terminis, quibus probata eſt a Cardinali *Pallavicino*, & improba-

tur ab Authore noſtro. Tum vero ſententiam, prout frequentius traditur a noſtris Doctoribus, ac inter alios a P. Antoine, adſtruo atque confirmo Scripturæ ſacræ authoritate, veteris Eccleſiæ Catholicæ praxi, ac Summorum Pontificum ætatis quoque noſtræ, aliorumque inſignium virorum clariſſimis documentis. Ex quibus illud etiam conſtare facile poterit, quam longe a veritate abierit Nuperus Author, quantumque lectoribus ſuis imponat, dum Theologos omnes ſibi faventes, *paucis exceptis*, apud imperitos confidentiſſime venditat. Hiſce momentis nonnullas adjicio rationes invictas, quæ Theologum virum maxime decent, erutas nempe ex catholicæ doctrinæ principiis, vel ſaltem iiſdem ſubnixas. Demum disjectis diſſipatiſque objectionibus, quæ adverſus ſententiam noſtram vel facta ſunt ab Authore, vel fieri facile poſſunt, Diſſertationem concludo quibuſdam corollariis e noſtra do-

doctrina deductis, quæ utiliora viſa mihi ſunt, planeque neceſſaria.

CAPUT PRIMUM

Vera ac germana Indulgentiæ notio, atque idea.

INdulgentia, prout hoc loco ſumitur, nihil aliud eſt, ſi proprie loqui velimus, niſi relaxatio, aut moderatio extra Sacramentum ab Eccleſia facta pœnæ temporalis, quam divina juſtitia exigit a peccatoribus pœnitentibus, quibus jam remiſſa fuere peccata, & pœna ſempiterna, quæ iis debebatur. Hinc Eccleſia, ſive ſupremi Eccleſiæ Paſtores tunc *Indulgentiam* concedere dicuntur, cum juxta facultatem ſibi a Domino traditam diſpenſandi cœleſtem theſaurum meritorum Chriſti, ac Sanctorum eas pœnas temporarias remittunt, quæ, ex divinæ Juſtitiæ Decreto, pœnitenti luendæ ſuperſunt, culpa jam virtute Sacramenti deleta. Non ergo

ergo indulgentia peccatum dimittit, neque pœnam æternam, quæ lethalis peccati conſecutio eſt: ſed neque attingit ullatenus diſpoſitiones, quæ neceſſariæ ſunt ad fructum ſacramenti pœnitentiæ obtinendum, converſionem ſcilicet cordis, peccatorum humilem confeſſionem, ac ſinceram eadem in ſemetipſo puniendi voluntatem. Diſpoſitiones haſce intactas relinquit, atque ſupponit, ſuaque virtus limitatur ad levandum peccatorem ita diſpoſitum eo onere pœnæ, quod pro ſatisfactione ſuorum delictorum ſubire debuiſſet. Quanta porro ſit pœna temporaria, quæ juxta Divinæ Juſtitiæ leges peccato jam per pœnitentiam remiſſo reſpondeat, licet exploratum nobis compertumque minime ſit; illud tamen pro certo tenendum, gravem admodum eſſe, ut ex variis certiſſimis documentis colligere fas eſt, eamque majorem, minoremve, prout major, minorve fuerit peccati commiſſi

miſſi gravitas, attentis etiam circumſtantiis, quæ peccati malitiam, vel adaugent, vel imminuunt. Hoc ſenſu, ac ſpiritu ducta vetus Eccleſia regulas quaſdam ab initio conſtituit agendæ pro peccatis pœnitentiæ, quæ idcirco *Pœnitentiales Canones* dictæ ſunt, diverſas quidem pro locorum diverſitate, ſed in hoc omnes invicem conſentientes, quod pœnas graviſſimas a pœnitente ſubeundas præſcriberent: quorum Canonum etiam nunc habenda ratio eſt, cum, nedum magnus ſanctus Carolus Borromæus, aliique plures præſtantiſſimi Epiſcopi, ſed & ipſe Summus Pontifex Innocentius XII. eos edendos, vulgandoſque curaverit ad inſtructionem, ac directionem tum Confeſſariorum, tum pœnitentium.

Ex his Canonibus, quos omni prorſus ex parte nunquam abolevit Eccleſia, *Indulgentiarum*, quas confert, veluti forma profecta eſt, ut ex ipſa conſtat Eccleſiæ praxi

ac

ac diſciplina in Indulgentiis elargiendis. Sicut enim juxta Canones pro qualitate peccati injungebatur pœnitentia vel quadraginta dierum, vel unius, vel duorum, vel quinque, vel ſeptem, aut decem, aut quindecim annorum, vel etiam totius vitæ; ſic etiam varia ad hunc modum conſtituta ſunt indulgentiarum genera, quæ pœnitentiæ tempus vel contrahebant, vel ab ea penitus abſolvebant. Nam alia *quadragena* eſt, alia *ſeptena*, atque ita de ceteris partialibus, alia demum totalis, aut *plenaria*. Sic, ut exemplo res clarior fiat, ſi quis debuiſſet ex canonum præſcripto per integrum annum pœnitentiam agere; Indulgentia *quadragena*, ſive ut alii vocant *Carena*, detrahebat ex hoc ſpatio quadraginta dies pœnitentiæ: aut ex decem, vel quindecim ſeptem annos, ſi *ſeptena* indulgentia erat: totum vero tempus pœnitentiæ peragendæ remittebat Indulgentia *totalis*, ſive *plenaria*.

Quam-

Quamvis autem pœnitentia a peccatoribus agenda ad eos *Canones* exacta, modo in Eccleſia non obtineat, in ea tamen perſeverat adhuc eadem praxis, ac diſciplina in Indulgentiis concedendis; ex qua illud colligere debemus, ſanctiſſimas illas pœnitentiæ regulas nunquam fuiſſe abrogatas, nec priſtinum ſuum omnem amiſiſſe vigorem.

At vero, quamquam juxta tenorem aut ſtatuta *Canonum poenitentialium* ab Eccleſia confectorum concederentur olim, & nunc etiam concedantur indulgentiæ; abſit a nobis, ut cogitemus, eas valere dumtaxat *in foro Eccleſiæ*, adeo ut ab iis tantummodo canonicis pœnis pœnitentes abſolvant, non autem ab illis, quas Juſtitia divina a peccatoribus exigit ſive in præſenti, ſive in futuro ſæculo. Hæc ſententia, quam olim tempore D. Thomæ docuere nonnulli, prorſus obſoleta nunc eſt, & a nemine Catholicorum aſſerta, eamque refutavit S. Do-

S. Doctor *q.* 25. *ſuplem. ar.* 1. *inquiens* : „ Quidam dicunt, quod (In-
„ dulgentiæ) non valent ad abſol-
„ vendum a reatu pœnæ , quam
„ quis in Purgatorio ſecundum ju-
„ dicium Dei meretur : ſed valent
„ ad abſolvendum ab obligatione ,
„ qua Sacerdos obligavit pœniten-
„ tem ad pœnam aliquam , vel ad
„ quam etiam obligatur ex Cano-
„ num ſtatutis . Sed hæc opinio
„ non videtur vera . Primo , quia
„ eſt expreſſe contra privilegium
„ Petro datum , cui dictum eſt , ut
„ quod in terra remitteret , in cœ-
„ lo remitteretur . Unde remiſſio,
„ quæ fit quantum ad forum Eccle-
„ ſiæ , valet etiam quantum ad fo-
„ rum Dei . Et præterea Eccleſia
„ hujuſmodi Indulgentias faciens
„ magis damnificaret , quam ad-
„ juvaret : quia remitteret ad gra-
„ viores pœnas , ſcilicet Purgato-
„ rii , abſolvendo a pœnitentiis
„ injunctis . Et ideo aliter dicen-
„ dum &c. „ Quin hæc ſententia
con-

conceptis verbis proſcripta videtur a Summo Pontifice Leone X., qui inter articulos Lutheri hunc quoque damnavit: *Indulgentiæ his, qui veraciter eas conſequuntur, non valent ad remiſſionem poenæ pro peccatis actualibus debitæ apud Juſtitiam Divinam*. Quare & ad hanc pœnam remittendam Indulgentias valere omnino dicendum eſt; modo tamen non deſint conditiones requiſitæ, auctoritas ſcilicet, & cauſa legitima in concedente, & diſpoſitiones neceſſariæ in ſuſcipiente.

Sed quamvis, ut dixi, obſoleta penitus ſit relata quorumdam antiquorum ſententia, & a nemine, quem ſciam, modo tradita, vel defenſa; eam tamen Nuperus Author affingere non veretur catholicis quibuſdam modernis Scriptoribus, quos ille confutandos ſuſcepit. Sic enim ſcribit *pag. 29.* poſtquam aſſeruiſſet charitatis intenſioris actus nullatenus conferre ad ampliorem Indulgentiam lucrandam: *ubi ſiſtas*

tan-

tantiſper Lector, & notes, ab Neotericis nonnullis Authoribus 1. *confundi, & perperam accipi hoc vocabulum Indulgentia: paſſim enim illud uſurpant pro remiſſione culpæ, & poenæ æternæ &c.* Ne ullum quidem Author aſſignare poterit ex *Neo-tericis*, ut vocat, qui de Indulgentiis agens ita confundat & uſurpet *Indulgentiæ* vocabulum. Cur hoſtes pro libito fingit, ut in eos ſua jacula vibret? Verum illum ſequamur. II. ſubdit, *aliquando illud uſurpari* (ab Neotericis certe) *pro remiſſione illarum poenarum, quas vetus Eccleſiæ diſciplina injungere conſueverat, non ad ſatisfaciendum Deo, ſed ad aliorum exemplum, & coercitionem: unde derivari crediderim, quod ipſi ajunt, nempe Indulgentias non prodeſſe iis, qui non commiſerunt peccata publica: ſiquidem ii ſubjecti non erant poenis canonicis.* Et nos quoque *pauliſper ſiſtere debemus*, ut curſim notemus turpiſſimas Authoris noſtri

ſtri aberrationes. Fallitur ille, fallitque Lectores ſuos, dum non ex aliorum, ſed ex propria ſententia aſſerit, veterem Eccleſiam canonicas pœnas *injungere conſueviſſe, non ad ſatisfaciendum Deo, ſed ad aliorum exemplum & coercitionem.* Id tamquam errorem notat ipſe Bellarminus in Philippo Melanctone, & errorem *nullo modo ferendum* jure ac merito exiſtimat: quod ſatis eſſe debet pro plena ejuſdem confutatione [1]. Fallitur ex conſequen-

1 En Bellarmini textus *lib. 4. de Indulg.* ubi refellit errores recentium hæreticorum circa Indulgentias. Scripſerat Philippus Melancton, *Satisfactiones apud veteres Chriſtianos nihil aliud fuiſſe niſi publicam excommunicationem, & certa ſigna reatus, atque etiam pœnas externas, quæ injungebantur publicis peccatoribus exempli, & diſciplinæ cauſa.* Reſpondens autem Bellarminus hæretico homini ait: *Sed illud nullo modo ferendum eſt, quod Philippus ſcribit, exempli ſolum, & diſciplinæ cauſa impoſitas ſatisfactiones in uſu fuiſſe apud veteres:* quod pluribus ſubinde probat.

quenti, dum ipſe tradit, *ſubjectos non fuiſſe poenis canonicis, qui peccata publica non commiſerant*; hujuſque falſitatis convinci facile poterat a compluribus ſcriptoribus, qui hac de re diſſeruerunt, ac inter alios a D. C. Chardon, & ab ipſo ſuo Francolino. Poſtremo in errorem etiam impingit, ac ducit verbis illis, quæ ſequuntur: *Hæc tamen doctrina, quod Indulgentia conſiſtat in relaxatione talium poenarum, ideſt in abſolutione ab obligatione poenarum, quas Canones ſtatuere, improbatur communiter a Theologis cum S. Thoma, qui in ſupl. n. 25. ar. 1. ait: Hæc opinio non videtur vera &c.* aliud quippe eſt, quod Indulgentia non conſiſtat *tantummodo* in relaxatione pœnarum, quas Canones pro puniendis peccatis ſtatuere; aliud, quod nullo pacto conſiſtat. Primum verum eſt, alterum falſum, neque hoc docetur a S. Thoma, qui laudato loco eorum dumtaxat rejicit
opi-

opinionem, qui dicebant valere quidem Indulgentias pro foro Eccleſiæ, non autem Dei: contra quos utrumque diſerte conſtituit, *quod valent & quantum ad forum Eccleſiæ, & quantum ad judicium Dei ad remiſſionem poenæ reſiduæ &c.* His de germana Indulgentiæ notione, atque idea prælibatis, ad quæſtionem, quæ in manibus eſt, diſcutiendam accedamus.

CAPUT II.

Proponuntur Decreta Concilii Tridentini de Satisfactione, & Indulgentiis.

UT Eccleſiæ Catholicæ doctrina de præſenti controverſia noſtra certius innoteſcat, præmittere lubet, veluti ſolidiſſimi fundamenti loco, quæ ſacroſancta Tridentina Synodus tum de ſatisfactione Deo a peccatore exhibenda, cujus quædam relaxatio Indulgentia

 eſt,

eſt, tum de Indulgentiis ipſis defi-nivit. Et ut a priore ordiamur, agit de ſatisfactione ſacrum Concilium *ſeſſ.* præſertim 14. ubi *cap.*2. decernit in primis, quod *ad eam novitatem, & integritatem, quam per Baptiſmum acquirimus, per Sacramentum Poenitentiæ ſine magnis noſtris fletibus, ac laboribus, divina id exigente juſtitia, pervenire nequaquam poſſumus: ut merito poenitentia laborioſus quidam baptiſmus a Sanctis Patribus dictus fuerit.* Tum vero *cap.* 3. Pœnitentiæ partes aſſignans: *Sunt autem*, inquit, *quaſi materia hujus Sacramenti ipſius poenitentis actus, nempe Contritio, Confeſſio, & Satisfactio: qui quatenus in poenitente ad integritatem Sacramenti, ad plenamque peccatorum remiſſionem, ex Dei inſtitutione requiruntur, hac ratione poenitentiæ partes dicuntur.*

Uberius tandem de hac tertia Chriſtianæ pœnitentiæ parte diſſerens *cap.* 8. hæc inter alia ſtatuit:

„ Sa-

„ Sane & *Divinæ Juſtitiæ ratio exigere videtur*, ut aliter a Deo in „ gratiam recipiatur, qui ante baptiſmum per ignorantiam deliquerit: aliter vero, qui ſemel a „ peccati, & dœmonis ſervitute „ liberati, & accepto Spiritus Sancti dono, ſcienter templum Dei „ violare, & Spiritum Sanctum „ contriſtare non formidaverint. „ Et divinam Clementiam decet, „ ne ita nobis abſque ulla satisfactione peccata dimittantur, ut „ occaſione accepta, peccata leviora putantes, veluti injurii, „ & contumelioſi Spiritui Sancto, „ in graviora labamur &c. „ Quod poſtea duobus aliis monumentis confirmat Oecumenica Synodus, ductis tum ex eo, quod hæc pœnitentiæ opera *ſecurior via ſit ad amovendam imminentem a Domino poenam*: tum ex conformitate, quam oportet habere cum Chriſto, *qui pro peccatis noſtris ſatisfecit*. Atque ſubinde ita pergit: „ Debent „ er-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

„ ergo Sacerdotes Domini, quan-
„ tum ſpiritus & prudentia ſuggeſ-
„ ſerit, pro qualitate criminum,
„ & pœnitentium facultate, *ſalu-*
„ *tares & convenientes ſatisfactio-*
„ *nes injungere*; ne ſi forte pecca-
„ tis conniveant, & indulgentius
„ cum Pœnitentibus agant, leviſ-
„ ſima quædam opera pro graviſ-
„ ſimis delictis injungendo, *alieno-*
„ *rum peccatorum participes* effi-
„ ciantur. Habeant autem præ
„ oculis, ut ſatisfactio, quam injun-
„ gunt, non ſit tantum ad novæ
„ vitæ cuſtodiam, & infirmitatis
„ medicamentum, ſed etiam ad
„ præteritorum vindictam, & ca-
„ ſtigationem &c. „

Hæc ſunt Tridentini Concilii de ſatisfactione decreta, quæ perpendens ſummus vir, & omni commendatione digniſſimus Jac. Benignus Boſſuetus in Paſtorali Inſtructione *pro Indulg.* ita inclamat gallico idiomate populum alloquens ſibi commiſſum: *Audite filii Eccleſiæ ma-*

tris

tis veſtræ verba. Illa vobis proponit magnos fletus, magnoſque labores, & baptiſmum laborioſum: Illa vos edocet id exigere divinam juſtitiam. Hic Eccleſiæ rigor a primævo ſuo ſpiritu originem trahit, qui nunquam extinguetur: neque ipſa ceſſabit unquam bellum indicere laxitati, quam plures ſubinvehere moliuntur.

Ex his porro ſacri Concilii Decretis plura colligere pronum eſt, quæ certa, firma, & inconcuſſa eſſe debent apud Catholicos omnes: atque illud in primis, ſatisfactionem (quo nomine deſignantur, ut ex Concilio liquet, jejunia, vigiliæ, eleemoſynæ, preces, & quæcumque alia pietatis opera, incommoda, & moleſta naturæ ad debitum Deo pro peccatis ſolvendum aſſumpta) unam eſſe ex tribus Sacramenti Pœnitentiæ partibus, eamque, ſaltem quoad animi præparationem, neceſſariam omnino ad redintegrandam amicitiam cum Deo

Deo offenſo, & reparandam injuriam ipſi per peccatum illatam.

2. Satisfactionis hujuſmodi neceſſitatem non de aliquo tantum deſumi Eccleſiaſtico præcepto, ſed ex ipſo divino jure. Hoc enim nitidiſſime conſtat ex verbis ſacri Concilii aſſerentis, *divinam id exigere juſtitiam*, ut ad reconciliationis gratiam per Pœnitentiæ Sacramentum acquirendam, *non ſine magnis noſtris fletibus, ac laboribus* perveniamus: illam eſſe *baptiſmum laborioſum*, & id genus alia jam recitata.

3. Satisfactionem hanc, ſive opera ſatisfactoria neceſſaria omnino eſſe, nedum *ad novæ vitæ cuſtodiam, & infirmitatis medicamentum, ſed etiam ad præteritorum vindictam, & caſtigationem*: atque adeo proportione aliqua reſpondere debere numero, & qualitati criminum. Id quoque diſertiſſime tradit ſacroſancta Synodus, pluresque affert obligationis hujuſce titulos, ſive rationes jam indicatas in textu.

4. De-

4. Denique non eſſe in arbitrio, aut poteſtate Sacerdotum, ſive Miniſtrorum Eccleſiæ pœnas haſce ſatisfactorias ad libitum remittere, vel temperare: ſed ad eas pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate injungendas obſtringi divino præcepto. Non enim id Concilium ſolummodo conſulit, ſed expreſſe præcipit, ſive potius colligit ex jure Divino: *Debent ergo*, inquit, *Sacerdotes Domini, quantum ſpiritus & prudentia ſuggeſſerit, pro qualitate criminum, & poenitentium facultate, ſalutares, & convenientes ſatisfactiones injungere*: eorumque oculis ſubjicit periculum, cui, aliter ſe gerendo, ſemetipſos exponunt, inquiens, *ne ſi forte peccatis conniveant, & indulgentius cum poenitentibus agant, leviſſima quædam opera pro graviſſimis delictis injungendo, aliorum peccatorum participes efficiantur*.

Quæ cum omnia certiſſima ſint, atque extra diſputationis aleam po-

ſita, quis non magnopere ſuccenſeat Nupero Authori noſtro, qui plane adverſa conſtituit? Sub aſpectum primum veniant, quæ ſcribit ille duobus in locis Diſſertationis ſuæ. *Pag.* 31. refert, nonnullos Authores eſſe, qui ad Indulgentiam lucrandam *prærequirunt magnos fletus*, *&* *labores*, *ita ſcilicet exigente divina juſtitia*, *ut illi integre*, *ac plenarie ſatisfaciamus* „ ut ſcilicet, (ait ille) „ inſinuetur de præcepto
„ naturali, ac divino eſſe, quod
„ in hac vita jugi exterius ſatisfa-
„ ctioni exhibendæ inſiſtamus. Hoc
„ autem præceptum naturale ac
„ divinum Theologi paſſim negant
„ poſt remiſſionem culpæ, prout
„ videre eſt apud S. Thom. *in* 3. *p.*
„ *quæſt.* 84. *art.* 8. *&* 9. „ Hæc ille. Omittamus, quod Author Theologis denuo affingit, ipſos nempe requirere a peccatore *jugem exteriorem ſatisfactionem*, *ut divinæ juſtitiæ integre*, *ac plenarie ſatisfaciat*: Nam nemo unus hoc docuit.

Omit-

Omittamus etiam, quod perperam, ſummaque injuria pertrahat in ſui patrocinium doctrinam S. Thomæ: locis quippe laudatis non aliud negat, niſi *poenitentiam exteriorem non oportere, quod duret per totam vitam*: alibi vero, nempe *quæſt.* 12. *art.* 2. conceptiſſime tradit, ſatisfactionem *de jure eſſe divino*, immo *formaliter actum juſtitiæ*: ſolumque ea verba ſumamus, quibus Nuperus Author mentem ſuam patefacit, nimirum, *magnos fletus, ac labores non exigi a divina juſtitia, nec ſatisfactionem exteriorem poſt remiſſionem culpæ exhibendam eſſe ex naturali, ac divino præcepto*: id quod evidentius fit ex altero ejus teſtimonio.

Legitur iſtud *pag.* 41. his verbis expreſſum, quæ ſedulo attendi velim: *NIHILI vero*, inquit, *FACIENDUM EST pronunciatum illud, videlicet rigorem in ſatisfactione injungenda, vel ſuſcipienda voluntarie, ac ſpontanee per magnos fle-*

fletus ac labores, fuiſſe olim, atque adeo hactenus eſſe ſpiritum proprium Eccleſiæ. Nam vel ſermo eſt de ſpiritu Eccleſiæ, quo ipſa & antiquitus, & de præſenti docet, de conſilio eſſe ob multiplicem utilitatem &c. & ſic verum dicitur. Vel ſermo eſt de ſpiritu, quo ipſa de facto exigat &c. & ſic falſum dicitur, ac legentibus imponitur.

Lectores hic appello nullo partium ſpiritu præventos, eoſque præcipue, quibus ex officio incumbit judicium ferre de ſcriptorum doctrinis. Ego quidem libere dicam, quod ſentio, pro ingenii mei tenuitate: Quamquam de animo, & conſilio Authoris noſtri non ambigam, quod rectum exiſtimo; mihi videtur, quod ea, quæ in hiſce duobus textibus ſcribit, apertiſſime pugnent cum decretis expoſitis Concilii Tridentini, atque adeo cum doctrina catholica. Concilium exerte finit, ad novitatem per baptiſmum acquiſitam, & per peccatum

tum

tum amiſſam pervenire nos minime poſſe per Sacramentum pœnitentiæ *ſine magnis noſtris fletibus ac laboribus, divinamque id exigere juſtitiam.* Auctor vero iiſdem Concilii verbis recta contradicens, rejicit *magnos hos fletus ac labores*, negatque *divinam id exigere juſtitiam*. Hoc in primo textu: ſed clarius adhuc in ſecundo, ubi, quantum ſaltem verba ſonant, quaſi deſpectui, ac ludibrio habens doctrinam Concilii: *Nihil faciendum*, ait, *pronunciatum illud*, *videlicet rigorem in ſatisfactione injungenda*, *vel ſuſcipienda per magnos fletus*, *ac labores fuiſſe olim*, *atque adeo hactenus eſſe ſpiritum proprium Eccleſiæ*. Cujus amabo eſt *pronunciatum illud*? Nonne Tridentini Concilii? Nonne Concilium ſemel atque iterum pronunciat, *id divinam juſtitiam exigere*, quod ſane divinum præceptum intonat? Nonne Miniſtros Dei conſequenter admonet de hoc divino præcepto, dum ait: *Debent ergo*

Sacerdotes Domini &c.? Et in conſpectu hujus divini præcepti tam luculenter expoſiti, audet Nuperus Auctor merum *conſilium* obtrudere, *præceptum* negare? Profecto, niſi mentem ſuam magis Author declaret, occaſionem ſuis verbis præbet errori, ejuſque doctrina gravi cenſura notanda videtur. Verum ad Decretum alterum Concilii proferendum, quod *Indulgentias* ſpectat, greſſum faciamus.

Decretum hoc habetur *ſeſs.* 25. *c. ult.* ubi Concilium ita loquitur: „ Cum poteſtas conferendi Indulgentias a Chriſto Eccleſiæ conceſſa ſit, atque hujuſmodi poteſtate divinitus ſibi tradita antiquiſſimis etiam temporibus illa uſa fuerit; ſacroſancta Synodus Indulgentiarum uſum Chriſtiano populo maxime ſalutarem, ac ſacrorum Conciliorum authoritate probatum, in Eccleſia retinendum eſſe docet, ac præcipit; eoſque anathemate damnat,

„ qui

„ qui aut inutiles eſſe aſſerunt, „ vel eas concedendi in Eccleſia „ poteſtatem eſſe negant. In his „ tamen concedendis moderatio- „ nem juxta veterem, ac proba- „ tam in Eccleſia conſuetudinem, „ adhiberi cupit, ne nimia facili- „ tate Eccleſiaſtica diſciplina ener- „ vetur. Abuſus verò, qui in his „ irrepſerunt &c. emendatos, & „ correctos cupiens, præſenti de- „ creto generaliter ſtatuit, pravos „ quæſtus &c. omnino abolendos „ eſſe. Cæteros verò, qui ex ſu- „ perſtitione, ignorantia, irreve- „ rentia, aut aliunde provene- „ runt &c., mandat omnibus Epi- „ ſcopis, ut diligenter quiſque hu- „ juſmodi abuſus Eccleſiæ ſuæ col- „ ligat &c., ut ad Summum Pon- „ tificem deferantur, cujus autho- „ ritate, & prudentia, quod uni- „ verſali Eccleſiæ expedit, ſtatua- „ tur, ut ita ſanctarum Indulgen- „ tiarum munus piè, ſanctè, & in- „ corruptè omnibus fidelibus diſ- „ penſetur „.

Nihil ſapientius, accuratius nihil, atque conſultius dici poterat, quam in hoc ſacri Concilii decreto continetur. S. Eccleſia ab ipſo Chriſto Domino poteſtatem accepit conferendi Indulgentias in perſona Petri, aliorumque Apoſtolorum, quibus dictum eſt: *Quæcumque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in coelis*: Quæ verba, ut ex ſanctis Patribus, & perenni Eccleſiæ traditione conſtat, nedum poteſtatem remittendi peccata, ſed relaxandi quoque, ſive moderandi pœnas peccatis debitas complectuntur.

2. Concilium teſtatur, Eccleſiam hac ſibi divinitus tradita poteſtate ab antiquis etiam temporibus uſam eſſe. Hoc evidenter patet tum ex facto Apoſtoli Pauli, qui inceſtuoſo Corinthio pœnitentiæ partem, quam pro delicto ſuo ſubire debuiſſet, authoritate Chriſti, ut ait ipſe, remiſit; tum ex libellis, quæ ſecundo ac tertio Eccleſiæ ſæculo a Martyribus tradi conſueverunt

runt his, qui in canonica pœnitentia erant, quibus permoti Epiſcopi pœnas pro culpis promeritas, ſaltem quoad earumdem partem, acdurationem, relaxabant; tum ex aliis innumeris veteris Eccleſiæ exemplis, quæ paſſim occurrunt in Eccleſiaſtica hiſtoria.

3. Definit ſacroſancta Synodus, Indulgentiarum uſum utilem eſſe populo Chriſtiano, maximeque ſalutarem, eoſque anathemate damnat, qui eas inutiles eſſe effutiunt. Equidem Concilium non explicat, aut determinat, in quo ſita ſit Indulgentiarum utilitas, aut quo gradu, ſive menſura Chriſtiano populo ſint ſalutares. Sed tamen de hac utilitate, quam ſuo loco juxta Eccleſiæ ſenſum exponemus, dubitare nefas: certique fideles eſſe debent, firmiterque confidere, quod, modo debitis cum diſpoſitionibus indulgentiam recipiant, profutura ſibi ſit, nedum in facie Eccleſiæ, ſed etiam coram Deo, qui ratum ha-

habiturus eſt in cœlis, quod ab Eccleſia fuerit condonatum in terris.

4. Concilium præcavere ſtudet abuſus, qui in concedendis indulgentiis, ac etiam recipiendis irrepere facile poſſunt, ac quandoque ſolent: atque adeo in earum diſpenſatione moderationem adhiberi cupit, *juxta veterem, ac probatam Eccleſiæ conſuetudinem, ne nimia facilitate Eccleſiaſtica diſciplina enervetur*. Hæc eſt diſciplina *poenitentiæ, ſive ſatisfactionis* pro commiſſis delictis, quam *enervari* Concilium timet nimia indulgentias conferendi facilitate, nimiaque, quam rudiores ſæpe concipiunt, fiducia obtinendæ ſalutis via hac faciliore, atque ſuaviore. Porro hanc Eccleſiæ diſciplinam, quam ſuperius laudato a nobis decreto conſtituerat, Concilium ſartam tectam, quoad fieri poteſt, cuſtodiri vult, ac nullatenus infringi, ſive enervari. Tum vero eliminandos præcipit abuſus, qui vel ex pra-
vis

vis quæſtibus, vel ex ſuperſtitione, ignorantia, irreverentia aut provenere, aut provenire valent, ut ita ſanctarum Indulgentiarum munus piè, ſancte, & incorrupte omnibus fidelibus diſpenſetur.

Hæc ſola Oecumenici Concilii Decreta, ſi attentius perpendantur, atque invicem conferantur, ſeponanturque præjudicia ex recentium plurium Canoniſtarum lectione profecta, ſatis, quin & abunde eſſe poſſent, ut falſitatis revinceretur Nuperi Authoris de *Indulgentiis* ſiſtema, aliorumque omnium, qui eamdem docuere ſententiam. Nihilominus valde, ut arbitror, proderit rem hanc accurate diſcutere, & veritatem, quam tueor, pleniore in luce collocare. Cum autem duplex in hoc argumento quæſtio excitetur, quarum altera indulgentias ſpectat *ex parte conferentis*, altera, & illa quidem gravior, *ex parte ſuſcipientis*, idcirco de priore in anteceſſum diſſeremus.

CA-

CAPUT III.

Agitur de requiſitis ad Indulgentiæ valorem ex parte conferentis.

QUamquam recentior Author, quem impugnamus, quæſtionem peculiarem non inſtituat *de requiſitis* ad indulgentiæ valorem *ex parte conferentis*; ita nihiloſecius ſe gerit in toto opuſculo ſuo, ut ſatis liqueat nihil aliud requirere præter illam in concedente authoritatem, quam nemo catholicorum negavit unquam, aut negat: perinde ac ſi ex mero arbitrio Prælatorum Eccleſiæ penderet indulgentiarum conceſſio, nulliſque limitibus circumſcripta eſſet eorum poteſtas. Quod cum pluribus in locis Author inſinuet, tum vel maxime *pag.* 46. ubi perſpicue docet, *non exigi aliquod pium opus ad effectum indulgentiæ*, etiam plenariæ *obtinendum*, *ita ut non poſſit Pontifex alio modo indulgentiam con-*

concedere, ideſt abſque ullo opere injuncto, quod ut ſummum, inquit pag. 48. *requiritur per accidens*, ſi nempe Prælatus injunxerit. Qua in re a veritate longiſſime abit, ac ſententiam obtrudit, aut ſupponit, non modo falſam, ſed a communi etiam Theologorum vel laxiorum opinione abhorrentem. Illud ergo contra ego conſtituo tamquam *Eccleſiæ doctrinam*, ad indulgentiæ valorem, præter authoritatem in conferente, requiri piam ac juſtam conferendi cauſam. Tum addo juſtam, & rationabilem cauſam eſſe non poſſe, niſi proportionata quadantenus ſit indulgentiæ, quæ confertur. Quæ antequam probem, illud animadvertere conſultum duco ad invidiam omnem amoliendam, ad privatum hominem minime pertinere judicium de cauſis, ſive cauſarum idoneitate, quas habent, aut habere poſſunt Summi Pontifices in diſpenſandis indulgentiis, ſed unumquem-

quemque præſumere debere eas eſſe juſtas, ac rationabiles, niſi aliud nimirum evidenter conſtaret. Hoc poſito, a priore aſſertionis parte, quoniam in confeſſo eſt apud omnes, paucioribus me expediam.

Hanc ego confirmo iiſdem ferme momentis, quæ proferunt Cardinalis Bellarminus, vir in primis doctiſſimus, P. Gabriel Antoine, aliique. „ Primum hoc eſt, quo-
„ niam (inquit Bellarminus *lib.*
„ 1. *de Indulg. c.* 12.) poena (pro
„ peccatis) expianda eſt *jure divi-*
„ *no* „. (Videſis quam conſonet Nuperus Author cum hoc Societatis ſuæ clariſſimo lumine). „ Non
„ poteſt autem Summus Pontifex
„ ſine juſta cauſa diſpenſare in iis,
„ quæ aliquo modo pertinent ad
„ jus divinum: quoniam Miniſter
„ Dei eſt, non Dominus. Id quod
„ etiam videmus accidere in diſ-
„ penſatione juramenti, & voti.
„ Relaxat enim obligationem no-
„ mi-

„ mine Dei, quando cauſam ha-
„ bet hujuſmodi, ut credibile ſit
„ id placiturum Domino. Quod
„ ſi pro arbitrio ſine ulla juſta cau-
„ ſa diſpenſat, Deus non habet ra-
„ tam diſpenſationem „. Quam
rationem verbis aliis ita proponit
inſignis alter ac primarius Summi
Pontificis in Concilio Tridentino
Theologus Petrus de Soto *lect.* 2.
de Indul. „ Theſaurus, unde In-
„ dulgentiæ dantur, non eſt in
„ manu Pontificis, ut pro ſuo li-
„ bitu, cui vult, *donet efficaciter*:
„ ſed apud Deum reconditus eſt.
„ Quando igitur Deus non pro-
„ bat, ſed apud Deum illicita eſt
„ donatio, quomodo credendus eſt
„ etiam ipſe donare, & quodammo-
„ do proferre ex theſauro ſuo ad
„ verbum non rectè æſtimantis
„ Prælati? Quare indulgentia,
„ ut ex parte conferentis ſit effi-
„ cax, ſive valorem obtineat, ta-
„ lis ſit oportet cauſa conferendi,
„ ut veroſimiliter probetur a Deo,
„ rata-

„ rataque habeatur apud ſuam di-
„ vinam Clementiam „.

Præterea Summus Pontifex, ſicut nec alius ex Eccleſiæ Prælatis, non eſt Dominus, ſed merus diſpenſator theſauri ſpiritualis indulgentiarum. Diſpenſator autem eſſe debet fidelis & prudens, juxta illud Apoſtoli primæ ad Corinth. 4. *Hic jam quæritur inter diſpenſatores, ut fidelis quis inveniatur*: alioquin non diſpenſator, ſed diſſipator dicendus erit. Infidelis autem diſſipator ille cenſetur, qui bona Domini ſui ſine cauſa diſpenſat. Huic rationi majus lumen accedat ex decreto Concilii Tridentini *ſeſſ.* 25. *cap.* 18. ita ſancientis: „ Sicuti
„ publice expedit, legis vinculum
„ quandoque relaxare, ut plenius
„ evenientibus caſibus, & neceſ-
„ ſitatibus pro communi utilitate
„ ſatisfiat; ſic frequentius legem
„ ſolvere, exemploque potius,
„ quam certo perſonarum, rerum-
„ que delectu petentibus indulge-
„ re,

„ re, nil aliud eſt, quam unicui-
„ que ad leges tranſgrediendas adi-
„ tum aperire. Quapropter ſciant
„ univerſi, ſacratiſſimos canones
„ exacte ab omnibus, &, quoad
„ ejus fieri poterit, indiſtincte ob-
„ ſervandos. Quod ſi urgens ju-
„ ſtaque ratio, & major quando-
„ que utilitas poſtulaverit cum ali-
„ quibus diſpenſandum, id cauſa
„ cognita &c. erit præſtandum:
„ alioquin facta diſpenſatio ſubrep-
„ titia cenſeatur„. Quibus ex verbis liquet, diſpenſationes etiam indulgentiarum factas ſine juxta cauſa, cum vim *ſacratiſſimorum Canonum* circa pœnitentiam infringant, *ſubreptitias*, aut *obreptitias* cenſendas eſſe, adeoque nullius valoris: quod etiam non ſemel ab Apoſtolica Sede declaratum eſt.

Demum neque ipſi Summi Pontifices talem in ſe poteſtatem agnoſcunt, ut indulgentias ſine juſta cauſa concedere valeant. Nam Clemens VI. in Extrav. *Unigenitus*

expreſſe profitetur, Theſaurum Eccleſiæ ea lege Petro, ejuſque ſucceſſoribus fuiſſe concreditum, ut eum nonniſi *pro piis, & rationabilibus cauſis diſpenſent*; adeo ut, quemadmodum ipſemet exponit, ex hac diſpenſatione *fidelium augeatur devotio, fides ſplendeat, ſpes vigeat, & charitas vehementius incaleſcat*. Similiter Martinus V. in Conſtitutione edita in Concilio Conſtantienſi ſuſpectos de hæreſi interrogari jubet, utrum credant Summum Pontificem habere poteſtatem concedendi indulgentias *ex cauſa pia, & juſta*, plane inſinuans, ea poteſtate uti valide minime poſſe, ſi *pia*, ac *juſta cauſa* non ſuppetat. Quibus adde Innocentium III., qui in Concilio Lateranenſi plures indulgentias rejecit veluti *indiſcretas, & ſuperfluas*. Cur autem, inquit Bellarminus, ita eas appellavit? *niſi quia abſonæ, inanes, & irritæ ſunt, de quibus recte dici poteſt illud S. Cypria-*

priani Serm. de lapſis: Irrita pax pernicioſa dantibus, & nihil accipientibus profutura.

Nec illud objicias, indulgentias non inniti juſta cauſa operis injuncti, ſed meritis infinitis Chriſti Domini, quæ ſemper ſunt cauſa ſufficiens, immo longe excedens quarumcumque indulgentiarum concesſionem. Quamvis enim hiſce meritis, ſanctorumque, veluti fundamento, indulgentiæ nitantur; ea tamen ſine juſta cauſa applicari nequeunt ab Eccleſiæ miniſtris, qui eorumdem nequaquam Domini ſunt, ſed meri diſpenſatores, quorum poteſtas arbitraria non eſt, ſed ex Domini voluntate dependens, qui eos recte, ac prudenter ſe gerere voluit in theſauri ſui diſpenſatione.

Verum hæc ita certa ſunt, ut nec in controverſiam adduci queant. Quod in diſputationem vocatur, illud eſt, an ſcilicet quælibet pia cauſa ſufficiat ad indulgentias

tias valide conferendas, an verò requiratur ulteriùs proportio aliqua operis injuncti cum ipſa indulgentia. Partem priorem docuerunt olim nonnulli, quos inter refertur etiam S. Thomas, ſed planè immeritò, ut multis oſtenderem, niſi me diſputatio longius abduceret. Sed in ea certe ſententia eſt Nuperus noſter Author, ut jam prænotavi. Poſterior autem communior eſt, tum apud veteres, tum apud recentes Doctores, eamque veriorem judicat Card. Bellarminus, & abſolute defendit P. Gabriel Antoine[1], ut de reliquis taceam.

Hanc ego quoque ſententiam defendo: quæ tamen ut magis explicetur, duo præſertim obſervo cum laudato Eminentiſſimo Bellarmino: Primò ſcilicet ad cauſam juſtam ut plurimum duo requiri, nempe finem aliquem pium,

Deo-

1 Tract. de Indulg. q. 8.

Deoque gratum, cujus aſſecutio Deo magis placeat, quam ſatisfactio pœnitentialis, quæ per indulgentiam relaxatur, ut ita Prælatus merito cenſeatur fidelis, & prudens diſpenſator Theſauri cœleſtis, ac fideliter agere cauſam Domini ſui. Ulterius opus aliquod fini aſſequendo proportionatum ſit oportet. Nam licet finis Deo valde placeat; ſi tamen per opus injunctum congrue obtineri non poſſit, non videtur juſta cauſa concedendæ indulgentiæ: ut ſi v. g. plenaria indulgentia diſpenſetur iis, qui precatiunculam aliquam recitant pro hæreticorum converſione, *cauſa*, inquit ille, *non videbitur juſta: quoniam licet converſio hæreticorum res ſit maxima, & Deo gratior, quam poenitentialis ſatisfactio multorum fidelium; vix tamen confert ad illud finem obtinendum breviſſima oratio*: atque adeo debet eſſe oratio fervens, ac diuturna. Hinc S. Thomas loquens de indulgentia aliquando

do concedi ſolita ſubſidium præbentibus ad templum in Dei honorem extruendum; docet [1], *tale auxilium intelligii, quod ſit conveniens ei, qui auxilium dat: & ſecundum hoc plus, vel minus de indulgentia conſequitur*.

Secundo obſervo ex eodem, omnes in eo convenire, ad cauſam juſtam non requiri, ut opus injunctum ſit in ſe ita ſatisfactorium, ut plane compenſet debitum pœnæ, quod remittitur per indulgentiam: ſive, ut ſcribit P. Antoine, „ ad cauſæ proportionem non re„ quiri, ut opus injunctum ſit „ ita de ſe ſatisfactorium, ut per „ ſe plane compenſet, & tollat „ debitum pœnæ. Nam tunc nulla „ fieret remiſſio per indulgentias, „ & ſic indulgentiæ forent prorſus inutiles: ſed requiritur, & „ ſufficit, ut ſit proportio inter „ cauſam, & indulgentiam, ita ut „ cau-

1 In IV. diſt. 20. q. 1. art. 3. q. 2. ad 3.

„ cauſa ſit ratio ſufficiens concedendæ indulgentiæ , & quælibet non ſufficiat pro qualibet indulgentia, ſed proportione quadam pro majore indulgentia requiratur major cauſa „.

His animadverſis , prima noſtræ & communis ſententiæ probatio deſumitur ex Card. Cajetano *cap*. 8. *Tract. de Indulg.* cujus de indulgentiis doctrina Odericus Raynaldi ad annum 1517. & ſeqq. ubique proponit tamquam *doctrinam Eccleſiæ Catholicæ* . „ Diſpenſatio , *inquit* , „ Theſauri cœleſtis credita Petro , „ ejuſque ſucceſſoribus , imitari „ debet diſpenſationem factam ab „ ipſo Chriſto. Conſtat autem,quod „ Chriſtus eumdem theſaurum di- „ ſpenſat commenſurate , juxta „ concurrentes conditiones cauſa- „ rum mediarum , ut patet ex dif- „ ferenti diſpoſitione ejuſdem per „ ſacramentum baptiſmi , quo to- „ ta pœna exſolvitur , & per ſa- „ cramentum pœnitentiæ , quo „ non

„ non tota pœna ſolvitur . Ergo
„ ipſius Vicario commenſuratam
„ quoque applicationem dicti theſauri
„ creditam eſſe rationabile
„ eſt . Et eſt tanto probabilior hæc
„ ratio , quanto actio ſacramentalis
„ eminentior , & efficacior cauſa
„ media eſt , quam actio jurisdictionalis
„ , qua datur indulgentia
„ gentia „ .

Altera probatio hæc eſt ab eodem Eminentiſſimo Authore paucis hiſce verbis propoſita : *quia*,inquit, *conſtat Prælatos omnes Eccleſiæ nonniſi miniſtros , & diſpenſatores eſſe. Tota igitur eorum poteſtas ſupra theſaurum Eccleſiæ infra limites diſpenſativæ potentiæ clauditur* . Quæ ratio in rem noſtram ita proponi , & amplius confirmari valet . Non ſolum diſpenſator infidelis , & diſſipator bonorum Domini ſui dicendus eſt, qui ea nulla ex cauſa diſtribuit, verum etiam,qui pro minima eadem profundit : in æſtimatione quippe morali idem omnino eſt ,

par-

parvumque reputatur pro nihilo : quod aptiſſime explicatur exemplo duplicis indulgentiæ , quarum altera ſit 40. tantum dierum , altera decem , aut viginti annorum , vel etiam plenaria . Si prior abſque ulla cauſa collata , juſta non eſt , adeoque cenſetur inanis , & invalida ; cur non potiori jure irrita fuerit poſterior , pro cauſa quidem aliqua , ſed leviſſima , conceſſa ? quoniam in hac major apparet ſpiritualis theſauri diſſipatio , quam in priore , quemadmodum magis prodigeret regium theſaurum , qui centum mille aureos donaret pro exiguo aliquo officio in Regis honorem præſtito , quam qui quinquaginta pro nullo .

Atque hinc tertia alia probatio ſubnaſcitur . Nam juxta Doctores omnes ad indulgentiæ valorem in conferente requiritur *juſta & rationabilis* cauſa . Juſta autem & rationabilis ea reapſe vocari nequit , quæ nullam habet cum effectu pro-

 por-

portionem: planeque pervertunt, aut non ſatis percipiunt vocabulorum vim, qui *juſtam* quidem cauſam requirunt ad indulgentiarum collationem: & nihilominus pro quocumque etiam leviſſimo opere indulgentias quaslibet valide concedi poſſe contendunt.

Probatio quarta congrua nititur paritate; eodem nempe modo loqui par eſt de diſpenſatione indulgentiarum, ac votorum. At juxta communiorem Theologorum ſententiam diſpenſatio in votis facta ſine gravi cauſa, quæ gratior Deo ſit, quam voti ipſius adimpletio, judicatur invalida. Igitur hoc ipſum de indulgentiarum diſpenſatione ſentiendum.

Tandem in Decreto ſupra laudato Concilii Lateranenſis ſub Innocentio III. plures indulgentiæ a quibuſdam Epiſcopis conceſſæ repudiatæ fuere veluti *indiſcretæ*, *ac ſuperfluæ*, adeoque inutiles. Cur autem *indiſcretæ*, *& ſuperfluæ* dictæ

ctæ ſunt? Num quia nullum pium finem earum conceſſioni Prælati appoſuerint? Quis hoc ſibi perſuaſerit? Dicendum igitur illud eſt, cauſam quidem piam aliquam extitiſſe pro iis conferendis, ſed non juſtam cauſam, rationabilem, ac proportionatam indulgentiis diſtributis, ac proinde inanem creditam fuiſſe ipſarum largitionem.

„ Quare (ſubdit appoſite Cardin.
„ Bellarminus) laudandus merito
„ eſt Clemens VII. quod decretum
„ Concilii Lateranenſis ſub Inno-
„ centio III. & Decretum Concilii
„ Tridentini *ſeſſ.* 25. de rev ocandis
„ indulgentiis, *ad veterem*, & *pro-*
„ *batam Eccleſiæ conſuetudinem*,
„ executioni mandari ſtudet. Ve-
„ teres enim parciſſimos fuiſſe in
„ indulgentiis conferendis notiſſi-
„ mum eſt. Siquidem Sergius II.
„ trium tantum annorum indul-
„ gentiam dedit, & Paſchalis II.
„ quadraginta ſolum dierum. Te-
„ ſtatur quoque Innocentius III.

„ cap. *Cum ex eo*, *de Poenit. & Remiſ.* Apoſtolicam Sedem ſolitam
„ eſſe ordinarie non extendere in-
„ dulgentias ultra condonationem
„ pœnitentiæ unius anni, vel qua-
„ draginta dierum: & juxta hoc
„ Innocentii dictum Nicolaus IV.
„ in Indulgentiis variis, quas con-
„ ceſſit Eccleſiæ S. Praxedis, quæ
„ leguntur in introitu Capellæ San-
„ cti Zenonis, nunquam excedit
„ annum unum, vel dies quadra-
„ ginta. Denique S. Thomas in 4.
„ diſt. 20. q. 5. art. 3. q. 2. ad 4.
„ ſcribit: Venientibus ad limina
„ Apoſtolorum ex regionibus ul-
„ tramarinis dari Indulgentiam
„ quinque annorum: ex regioni-
„ bus ultramontanis trium anno-
„ rum, ex aliis locis vicinioribus
„ unius anni dumtaxat „. De facto tempore S. Thomæ, ſi *Cruciatæ* indulgentiam excipias, nullæ aliæ a Summis Pontificibus concedebantur indulgentiæ, niſi vel quadraginta dierum, vel aliquot annorum,

&

& quidem ſemper pro aliqua juſta, & rationabili cauſa, ut ex hiſtoria indulgentiarum compertum eſt.

Præcipuæ, quæ adverſum doctrinam noſtram objectiones fiunt, hæ ferme ſunt. Primo: Quod olim in veteri Eccleſia ad ſolam Martyrum commendationem concedebantur a Prælatis indulgentiæ. Secundo: Commune inter Theologos effatum eſt, *indulgentias tantum valere, quantum ſonant*. Tertio: Experientia ipſa conſtat ampliores ſæpe, ac plenarias ex levi cauſa concedi indulgentias. Quarto denique: ſi ratæ non eſſent Indulgentiæ ſine congrua cauſa collatæ, ſæpe, & quidem in re gravi deciperentur fideles a ſuis Paſtoribus: quod magnum videtur abſurdum.

Sed harum objectionum difficilis ſolutio non eſt. Ad primam reſpondeo, olim quidem Epiſcopos ad Martyrum in carceribus detentorum commendationem conſueviſſe tribuere pœnitentibus indulgen-

 tiam,

tiam, ſive relaxare partem pœnitentiæ, quam juxta canones luere debuiſſent, ſed prius diligenter inſpecto ac cognito eorumdem fervore, ac fidelitate, qua per aliquod tempus eamdem impleverant. Nec profecto juſta deerat ita cum ipſis indulgendi cauſa, ut videlicet, dum Eccleſiam cernebant tantum deferre Martyrum precibus, ad Tyrannorum ſupplicia conſtanter perferenda fideles inflammarentur.

Ad ſecundum dico, locum habere effatum illud Theologorum, ſi eæ conditiones ſerventur, quæ neceſſario ſervandæ ſunt, tum ex parte concedentis, tum ex parte ſuſcipientis indulgentias: de quo poſtea. Ex parte autem concedentis præter authoritatem requiritur juſta concedendi cauſa: qua deficiente, Chriſtus Dominus ratam non habet applicationem meritorum ſuorum factam a ſuis Miniſtris indiſcrete ſe gerentibus. Porro ſapienter

ter hìc monet P. Antoine: *quod ſi indulgentia maxima, puta plenaria, concederetur ſine proportionata cauſa, non tamen ſine aliqua, ſed improportionata; quamvis non valeret quoad tantum effectum, nihilominus valeret pro minori effectu proportionato cauſæ. Nam tunc indulgentia quoad minorem effectum habet cauſam proportionatam: & ea eſt concedentis intentio, ut valeat quantum valere poteſt, & minor quæ in majore continetur, ſimul cum majore conceditur.* Et hæc quoad tertiam objectionem.

Nam quod ad ultimam attinet *de fidelium deceptione*, iiſdem verbis diluere placet, queis ſolvit Cardinalis ipſe Bellarminus, qui reſpondet „ nullum eſſe ut plurimum deceptionis periculum: quoniam „ non exiſtimamus indulgentias a „ Sede Apoſtolica ſine juſta cauſa „ dari. Tamen, ſicut fieri poteſt, „ ut aliquando indulgentia non „ ſortiatur effectum ob defectum

„ ejus, qui illam ſuſcipit, vel ob „ defectum authoritatis in eo, qui „ illam concedit, ita non debet vi„ deri abſurdum, ſi aliquando idem „ accidat ob defectum cauſæ: & „ Chriſtianus populus non ignorat „ ad fidem pertinere, quod ſit in „ Eccleſia poteſtas indulgentias „ concedendi; non autem quod in „ particulari non poſſit fieri, ut „ indulgentia vel non ſit rata, vel „ non proſit. Et ideo ſic accipiunt „ prudentes Chriſtiani Pontificias „ indulgentias, ut ſimul etiam ſtu„ deant dignos pœnitentiæ fructus „ ferre, ac pro ſuis peccatis Do„ mino ſatisfacere „. Hæc poſtrema Ven. Cardinalis verba attentius ponderari velim a Nupero Authore noſtro, qui ita in toto opuſculo ſuo fidenter loquitur de Indulgentiis, ac ſi nunquam de earumdem valore, & effectu timendum foret. Si *prudentes* vocat Bellarminus illos Chriſtianos, qui *ſic indulgentias accipiunt*, *ut ſimul etiam ſtudeant di-*

dignos poenitentiæ fructus ferre; nonne *imprudentes* vocandi ſunt, qui aliter ſe gerunt, multoque magis, qui ut ita ſe gerant, animos adjiciunt, dum opera illa pœnitentiæ minime requiri alta voce deprædicant? Sed de hoc alias.

CAPUT IV.

De requiſitis ex parte recipientis indulgentias. Vera ſententia primum proponitur & explicatur. In quo conſiſtat Indulgentiarum utilitas.

GRavior modo, eaque ſummi momenti controverſia accurate diſcutienda ſuccedit de diſpoſitionibus requiſitis *ex parte recipientis Indulgentias*, ut effectum, pro quo conferuntur, obtineant, ſolvantque a pœnarum temporalium debito, quod quis peccando contraxit coram divina juſtitia, culpa jam per ſacramentum pœniten-

tentiæ dimiſſa. Nuperus Author, quem impugnandum ſuſcepimus, recentium plurium Caſuiſtarum opinionem ſecutus, nihil aliud, ut non ſemel innui, quoad hanc partem, requirit, ultra remotas diſpoſitiones, quod homo baptizatus ſit, Eccleſiæ membrum &c., & executionem operis injuncti, quodcumque illud ſit, etiam leviſſimum (nam *per accidens* illud *exigi* docet) niſi ſtatum gratiæ, ſive charitatis habitualis in ſubjecto: quo poſito, quamlibet etiam ampliſſimam, atque plenariam, indulgentiam conſequi valet, ac reipſa conſequitur. Hoc autem ille probat, aut probare nititur ad examen vocando ſententias Theologorum adverſantium, quos ex libito partitur in claſſes duas, vel tres, eorum ſcilicet, qui ad lucrandas indulgentias exigunt *actum perfectæ charitatis*, & aliorum, qui vel *magnos fletus*, *atque labores*, vel *propoſitum* ſaltem requirunt, ſive *ſolicitudinem ad ſatisfa-*

tisfaciendum Deo pro peccatis per opera propria. Atque hos refellere ſtudet non aliis fundamentis, ut jam præfati ſumus, quam ex arbitrio confictis, & authoritate Caſuiſtarum, quibus cauſam ſuam, vel unice, vel maxime fidit.

Revera duplex, aut triplex non eſt, ſed una eademque adverſa Theologorum ſententia, quamquam illam nonnulli diverſimode exponant. In hoc etenim conveniunt omnes, ut infra clarius fiet, quod præter ſtatum gratiæ, & executionem operis injuncti, quod exiguum nunc eſſe ſolet, dum indulgentiæ præſertim generaliter conferuntur, requiratur etiam ex parte ſuſcipientis tanquam conditio prorſus neceſſaria, ſaltem ad plenam earum aſſecutionem, ſincerum & efficax propoſitum, ac ſolicitudo ſatisfaciendi juxta vires Deo pro peccatis, ferendique fructus dignos pœnitentiæ, facultati, ac infirmitati cujuſque accommodatos:

ſtos: adeout ex proportione hujuſce ſolicitudinis, ac devotionis etiam, pietatis, & charitatis fervore, quibus pœnitentiæ opera peraguntur, major, minorve percipiatur indulgentiæ fructus, ſive remiſſio temporalium pœnarum divinæ juſtitiæ debitarum. Hæc eſt paucis expoſita verbis hac de quæſtione ſententia, quam tum veteres omnes tradunt, tum plerique recentiorum, qui rem hanc exactius diſcuſſere ſecundum ea principia, quibus dirimendæ ſunt Theologicæ controverſiæ, & quam eſſe contendo *Catholicæ Eccleſiæ doctrinam*: Quod nemo arroganter a me dictum exiſtimet: idem quippe longe antea jam aſſeruit graviſſimus Author, & ampliſſimus Cardinalis Baronius, cujus alibi opportunius referam verba. Interim vero audire non pigeat Eminentiſſimum alium non minus purpura, quam pietate ac doctrina conſpicuum, qui non ſolum hoc idem

idem affirmat, ſed etiam ſententiam quam defendimus, luculentius declarat.

Hic eſt Cardinalis Denoffius, qui in ſua celebratiſſima Inſtructione Paſtorali *de Poenitentia* tot in linguas converſa, & Sedis Apoſtolicæ authoritate probata, ita ſcribit in rem noſtram: „ Mens Ecclesiæ in diſpenſandis Indulgentiis, hæc quidem eſt, nempe „ filiis ſuis beneficio indulgentiæ „ opem ferre, ut pœnæ debitum „ exolvant, cui ſolvendo impares „ ſunt, nonnulli quidem virium „ inopia, alii vero vitæ brevitate prohibiti, aut certe, quia „ vix aliquando pœnitentias peccatis convenientes impleverunt. „ Sed eximere non vult ab obligatione legis divinæ, quæ idoneos pœnitentiæ fructus facere „ jubet, neque deſides reddere, „ aut tardiores in operibus ſatisfactionis, quæ tantopere & in „ ſacris Scripturis, & a ſanctis Pa-

„ tri-

„ tribus commendata ſunt, ſedu-
„ lo exercendis. Ideo Concilium
„ Tridentinum tradit; nuſquam
„ eſſe in Eccleſia ſemitam tutio-
„ rem, qua liceat evadere ſuppli-
„ cia, quæ Deus peccantibus mi-
„ natur, quam ut crebro quis in
„ hujuſmodi operibus pœnitentiæ
„ agendis occupetur, idque cum
„ vero, & ſincero doloris affectu..
„ Hanc Eccleſiæ mentem multo-
„ ties indicant Summi Pontifices
„ in ſuis indulgentiarum litteris,
„ quibus eas impertiri *ſe vere*
„ *poenitentibus* ajunt, his verbis
„ ſignificantes ſinceram omnium
„ delictorum deteſtationem, fir-
„ mum animi propoſitum deinceps
„ non relabendi, & voluntatem
„ Deo appoſite ſatisfaciendi. Quum
„ lapſus ad hunc modum animo eſt
„ comparatus, & ſuis partibus ſe-
„ dulo defungitur, ut divinam
„ juſtitiam placare queat, Eccle-
„ ſia, veluti pia mater, in auxilium
„ accurrit, ut indulgentiæ bene-
„ ficio

„ ficio quod reſtat debiti, ſolvat:
„ vel plene, ſi plena eſt: vel in
„ tantum, quantum illa confert.
„ Hinc uſuvenit, ut plena indul-
„ gentia non omnibus, qui exu-
„ to peccandi affectu, præſcriptas
„ conditiones adamuſſim præſtite-
„ runt, ex aſſe cedat in plenam ſo-
„ lutionem: quia non omnium ea-
„ dem eſt debitorum ratio, neque
„ eodem omnes ſtudio pro viribus
„ egerunt, ut ea diminueretur:
„ quarum rerum beneficii diſpen-
„ ſator ſemper rationem habere
„ cenſendus eſt „. Quod ſubinde
roborat authoritate s. Bonaventu-
ræ, ac Summorum Pontificum Bo-
nifaci VIII., & Innocentii IV.
Quibus, ſubdit, *ſatis indicant ple-
næ Indulgentiæ quemque fieri par-
ticipem, tum ſecundum modum ope-
rum Poenitentiæ, quæ fecerit, tum
ſecundum piæ devotionis fervorem:
atque ea ratione imminui debitum
ſatisfactionis.*

Ex iis facile quiſque colligere
va-

valet, in quo ſita ſit Indulgentiarum utilitas, unde apertæ calumniæ convincat Nuperum Authorem, qui noſtræ doctrinæ defenſores traducere non veretur *pag.* 32., ac ſi eas prodeſſe nequaquam agnoſcerent, aut nollent, ut id agnoſceretur ab aliis. Agnoſcimus ſane, ac ut cæteri agnoſcant, vehementer optamus, indulgentiarum utilitatem, non eam quidem, quam ille ſibi ex quorumdam authoritate confinxit, ſed quam agnoſcit Eccleſia. Nonne magna utilitas eſt, quod ſinceri ac veraces pœnitentes per indulgentias remiſſionem pœnarum obtineant, quibus perferendis impares ipſi ſunt, quod integram Deo ſatisfactionem pro multis ſæpe gravibuſque peccatis reddere valeant, quam alias reddere ipſi non poſſent, ſive ob virium defectum, ſive ob vitæ brevitatem? Si ob ingentem debitorum ſummam, quam ex inopia tua ſolvere minime poſſes, in teterrimum car-

cerem detrudendus eſſes, nonne magno te beneficio afficeret, qui ex ærario ſuo tuam ſuppleret impotentiam, debitumque integrum perſolveret? Nonne magnum & ipſæ percipiunt emolumentum juſtorum animæ, dum per indulgentias expiare facile poſſunt quotidianas, in quas incidunt, culpas, pro quibus maxima ipſis pœna in piacularibus Purgatorii flammis luenda foret? Nonne tum innocentes, tum pœnitentes, qui divinæ juſtitiæ pro noxis ſive gravibus, ſive levibus ſatisfacere pro viribus ſtudent, ex indulgentiis pacem conſequuntur, & tranquillitatem conſcientiæ, fidentes profuturam ipſis piæ matris Eccleſiæ ſpiritualis theſauri largitionem, ratumque Deum habiturum in cœlis, quod ipſa conceſſit in terris? Hæ,aliæque id genus ſunt utilitates, quas fideles acquirunt ex indulgentiarum diſpenſatione; ut nihil modo loquar de iis, quæ animabus etiam

proveniunt in luſtrali igne detentis. Quamobrem pudere deberet Authorem noſtrum, quod nobis imponere auſus fuerit, vel indulgentiarum utilitatem non agnoſcere, vel nolle, ut ab aliis agnoſcantur.

CAPUT V.

Exponitur ac defenditur aſſerta noſtra ſententia ſub iis terminis, quibus a pluribus authoribus traditur.

RECentior Author *de Requiſitis &c.* duplicem, ut jam adnotavi, aut triplicem comminiſcitur eſſe ſententiam Theologorum, quos confutare aggreſſus eſt; cum cæteroquin una, eademque ſit, diverſo ſolum ſub aſpectu propoſita. Quapropter primo loco ſibi probandum ſumit, haud necaſſarium eſſe Charitatis actum pro indulgentiis acquirendis: atque ita quæſtionem proponit *pag.*21. *Utrum ad lucrandas*

das indulgentias, præter ſtatum gratiæ, & executionem operum, quæ injunguntur, requiratur actus Charitatis perfectæ, & quidem eo major, ſeu magis intenſus, quo major, & plenior fuerit indulgentia? Aſſeritque primum, *non defuiſſe ex recentioribus, qui ſub quodam verborum involucro id affirmaverint*: utque iis Authoribus odium, & invidiam conflet, *videri*, inquit, eos ad id aſſerendum permotos fuiſſe propoſitione 66. in Bulla *Unigenitus* damnata; quod *Deus non remunerat, niſi charitatem: quoniam charitas ſola Deum honorat*. Eoſdemque præterea redarguit ſancti Bernardi verbis, qui *ſerm.* 55. in Cantica ajebat, nonnullos eſſe, *qui nocere, quam vincere malunt, & ne apparere quidem volunt, ſed ſerpere, ut gravius, ac ſecurius noceant*. Tum vero nullum charitatis actum exigi ſtatuit, pluraque ad id probandum congerit, quæ vel nullius momenti ſunt, vel ex-

extra quæſtionis orbitam divagantur, ex quibus nullum juſti ratiocinii ſuccum exprimas.

Quamquam Author haud recte exponat ſententiam, quam molitur refellere, revera Theologi non deſunt, qui, licet meliore in ſenſu, eam doceant, atque propugnent. Quinam verò ii ſunt, quos ille audacter ſugillat & carpit, ac ſi cum Queſnelii proſcripta doctrina convenirent, & *nocere, quam vincere mallent*? En præcipui: Adrianus VI. Pontifex Maximus, qui eam doctrinam, quam ut privatus Author tradiderat, ad Pontificium ſolium evectus, ſuprema authoritate firmare decreverat: Eminentiſſimus cardinalis Sfortia Pallavicinus, qui doctrinam Adriani refert, & approbat: S. Bonaventura, Ricardus, Gabriel, Major, Joannes Gerſon, Innocentius Pontifex, ac Felinus, omnes a Pallavicino laudati; quibus adde Cajetanum, Natalem Alexandrum, alioſque com-

plu-

plures. Tot, tantæque authoritatis ſunt ſententiæ hujus patroni, quos Nuperus Author traducere non erubeſcit, veluti *recentiores* ſuſpectæ doctrinæ reos, quin & malignos, *qui nocere malunt, quam vincere: & ne apparere quidem volunt, ſed ſerpere*. Verum audiamus, quomodo hæc ſententia explicanda ſit, & reapſe explicetur, quibuſque nitatur fundamentis.

Eam porro his verbis exponit citatus Eminentiſſimus Pallavicinus *lib. 2. cap. 4. Hiſt. Concilii Tridentini*: „ Sententia, inquit, ab A-
„ driano excogitata, qua tum om-
„ nium indulgentiarum largitio,
„ ut rationi conſentanea defendi-
„ tur, tum ſtimulantur fideles ad
„ opera per eas injuncta peculiari
„ pietate præſtanda, in eo verſa-
„ tur: quod quodcumque opus ho-
„ neſtum *oriri poteſt ab actu Chari-*
„ *tatis magis, magiſq; ferventi*. Un-
„ de, ſi operatio illa exterius con-
„ ſideretur, prout conflat unum,
„ at-

„ atque idem meritum conjunctum
„ cum voluntate interiore, a qua
„ procedit, ejuſmodi ſemper eſſe po-
„ teſt, ut jure optimo Pontifex ejus
„ gratia indulgentiam quantumvis
„ amplam impertiatur. Quapropter
„ Pontifex nunquam elargitur,
„ nec ex irrito, neque prodige
„ concedendo, quamcumque vel
„ maximam indulgentiam ex quo-
„ cumque vel minimo opere: cum
„ habeat in animo eam concedere,
„ quatenus peragatur opus *ex tan-*
„ *ta charitate*, quanta ſatis eſt ad
„ cauſam conſtituendam hujuſmo-
„ di conceſſioni congruentem. Cum
„ vero *charitas hunc infra gradum*
„ *adeſt*, ex mente Pontificis con-
„ ceditur tanta pars indulgentiæ,
„ quanta congrue concedi poſſit il-
„ lius operis gratia eo modo pera-
„ cti. Quare ex una parte fideles
„ certo ſciunt ſibi aliquid emolu-
„ menti ex indulgentia obventu-
„ rum, ubi divinæ gratiæ compo-
„ tes, præſcriptum ſibi opus com-
„ ple-

„ pleant: ex altera ſtimulantur ad
„ illud, quam exactiſſime poſſunt,
„ exercendum, quo uberiorem
„ fructum inde decerpant. Præte-
„ rea cum illis nunquam in com-
„ perto ſit opus eo pietatis ardore
„ a ſe perfectum fuiſſe, qui ſatis
„ fuerit ad plenam indulgentiam
„ conſequendam, compelluntur,
„ ne nova unquam opera piacula-
„ ria prætermittant, quo perpe-
„ tuo ex aliis, atque aliis indul-
„ gentiis ſubſidia ſibi comparent.
„ Hanc autem opinionem non mi-
„ nus ingenioſam, *quam rationi*
„ *concordem*, *valide* confirmavit A-
„ drianus &c. „ Hucuſque Emi-
nentiſſimus Pallavicinus. Uno igi-
tur verbo hæc ſententia in hoc eſt
poſita, quod major, minorve per-
cipiatur indulgentiæ fructus juxta
charitatis actualis Dei, fervoris
pietatis ac devotionis, quibus per-
ficiuntur opera injuncta in indul-
gentiarum largitionibus: quo pla-
ne non excluduntur cætera labo-
rio-

rioſa pœnitentiæ opera in peccatorum ſatisfactionem peracta, ad uberiorem, & etiam aliquando integram, atque plenariam indulgentiam acquirendam.

Hæc ſententia ita expoſita probatur primo, & quidem *valide*, ut ait Pallavicinus, Conſtitutione Summi Pontificis Bonifacii VIII. edita in promulgatione, ſive potius inſtitutione Jubilæi: ubi hortatur fideles ad exequenda ſtatuta opera, qua maxima poterunt devotione ac pietate, quo plenius, efficaciuſque indulgentiæ beneficio perfruantur. En verba Summi Pontificis, qui, cum prius decreviſſet populum Romæ degentem per vices triginta, extraneos vero quindecim inviſere, ac orare debere in Eccleſiis deſignatis, ad indulgentiam conſequendam, ſubdit ſtatim: *Unuſquiſque tamen plus merebitur, & indulgentiam efficacius conſequetur, qui Baſilicas ipſas amplius, & devotius frequentabit*. Ex quo

quo aperte colligitur, indulgentiæ fructum reſpondere menſuræ devotionis, ac pietatis, qua injuncta opera adimplentur, eoſque plenius conſequi, qui ferventiore affectu, ſive charitate eadem exequuntur: quæ ipſa eſt conſequentia a Pallavicino illata.

Paria docuit ante Bonif. VIII. Innocentius IV. in cap. *quod autem de Poenit.* inquiens: *Licet generaliter fiat indulgentia propter laborem, & propter pericula; tamen unus plus alio habet intra metam a Prælato conſtitutam, ſecundum quod plus devotus eſt, vel plus laborat, vel majoribus periculis ſe exponit.* Quæ plane cum iis conſentiunt, quæ tradit Præceptor Angelicus *in 4. diſt. 20. art. 3.* dicens: *Quando datur indulgentia indeterminate ei, qui dat auxilium ad fabricam Eccleſiæ, intelligitur tale auxilium, quod ſit conveniens ei, qui auxilium dat: & ſecundum hoc plus vel minus de indulgentia conſequitur.* Colligat

vel ex hoc ſolo textu Nuperus Author, an s. Thomas ſuffragetur ſententiæ ſuæ, qua contendit, injunctum opus non requiri niſi *per accidens*, & quidem ad quamcumque etiam pleniſſimam indulgentiam lucrandam.

Quæ docent laudati duo Summi Pontifices, conſona plane ſunt cum veteri Eccleſiæ diſciplina in indulgentiis impartiendis. Eæ namque conferri ſolebant a Prælatis, ſpectato prius magna cum diligentia fervore charitatis, & devotionis affectu, quo peccatores ad Deum converſi pœnitentiæ canonicæ laborioſa opera peragebant. Hinc Cypriani temporibus, quamvis Eccleſiæ Præpoſiti magni penderent libellos, qui a Martyribus impetrabantur, pœnas tamen pœnitentibus impoſitas non relaxabant, niſi explorato prius, atque comperto eorumdem in agenda pœnitentia canonica fervore, ac ſedulitate, quibus eam gratiam, ſive indulgen-

gentiam promeriti fuiſſent. Hinc etiam in concilio Ancyrano anno 314. celebrato can. 5. & 22. ſtatutum eſt: *Indulgentiam ſolis illis concedendam eſſe, quorum zelus, & fervor in actione poenitentiæ ipſos Epiſcopis commendabiles efficeret*.

Ad hanc ſententiam amplius confirmandam duo etiam argumenta conſpirant a ratione deprompta. Primo ſiquidem rerum ordini maxime conſentaneum videtur, ut indulgentiæ fructus reſpondeat piis diſpoſitionibus, quibus ad eam acquirendam accedimus, eoque major ille ſit, quo major etiam eſt charitas, pietas, atque devotio in perficiendis injunctis operibus pœnitentiæ. Sicut enim juxta Theologorum doctrinam uberior a Deo gratia confertur homini ad illam recipiendam magis diſpoſito; ita dicendum pariter eſt, pleniorem conſequi indulgentiæ, ſive pœnæ remiſſionis effectum, qui per ferventiores charitatis, aliarumque

virtutum actus ſe ſe magis diſponit, & idoneum efficit ad gratiam hanc obtinendam. Atque hæc proportio ab ipſo Chriſto Domino conſtituta videtur, dum de Magdalena pœnitente pronunciavit: *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum*: remittuntur, inquam, nedum quoad culpam, ſed etiam quoad reatum pœnæ ob intenſiſſimum charitatis fervorem, quo ſibi ſingularem hanc miſericordiaim, ſive remiſſionem promeruit. *Cuſ autem*, ſubjecit Chriſtus, *minu dimittitur, minus diligit*: adeo ut amplitudo indulgentiæ conceſſæ dimetienda ſit ex gradu, ac proportione charitatis, ac devotionis, ſive diſpoſitionis noſtræ ad eam recipiendam.

Hoc ſibi argumentum objicit Nuperus Auctor *pag.* 33. Quid vero reſpondet? *Indulgentiam datam a Chriſto Domino Magdalenæ fuiſſe quoad culpam & poenam ex opere operantis .... non autem ex Theſauri*

ri Eccleſiaſtici diſpenſatione facta per Prælatos Eccleſiæ, qui non exigunt regulariter, ſuppoſito ſtatu gratiæ *in ſubjecto, aut actum charitatis, aut ejus intentionem tamquam conditionem pro majori vel minori diſpenſanda indulgentia*. Egregie oppido. Utique indulgentia a Magdalena acquiſita *facta non fuit per Prælatos Eccleſiæ*, qui ne tunc quidem erant, ſed immediate conceſſa a Chriſto Domino. Sed indulgentia, quæ fit a *Prælatis Eccleſiæ*, nonne aſſimilari debet, aut conformis eſſe cum ea, quæ fit a ſupremo capite, & conditore totius Eccleſiæ? Quemadmodum ergo Chriſtus Dominus ſupremum caput, & conditor Eccleſiæ plenariam conceſſit Magdalenæ pœnitenti indulgentiam peccatorum ſuorum, tum quo ad culpam, tum quoad pœnam, ob intenſiſſimam charitatem, qua ad ſe ipſum acceſſit; ita non alio modo parem, ſive plenariam indulgentiam concedere dicendi ſunt *Præ-*

lati Eccleſiæ, qui meri ſunt ejus Miniſtri, adeo ut a Pœnitentibus non recipiatur, niſi pari charitate acceſſerint, ſive ita diſpoſiti, ut tanto beneficio ſe dignos efficiant. Atque hoc eſt, quod ſatis aperte profitentur ipſi Summi Pontifices Bonifacius, & Innocentius ſupra laudati, cum docent, *plus mereri, & indulgentiam efficacius conſequi illos, qui amplius, ac devotius &c.* Quid enim aliud his verbis inſinuant, niſi majorem charitatis ac devotionis fervorem requiri ad pleniorem indulgentiam conſequendam: atque adeo valde intenſum illum eſſe oportere, ut ea ſit pleniſſima?

Aliud argumentum ſumitur ex exemplo ejuſdem Chriſti Domini, qui ex ſententia apud Theologos, & Sanctos Patres probatiſſima, poſt paſſionem, & mortem ſuam deſcendens ad inferos, & animas in pœnis Purgatorii detentas inviſens, non omnibus indulgentiam, ſangui-

guine ſuo partam, ſive remiſſionem pœnarum liberaliter conceſſit, ſed iis dumtaxat, quæ ad hujuſmodi gratiam recipiendam ſingulari fide, ac ferventiore charitate, & devotione ſe ſe antea magis diſpoſuerant. Quis igitur neget, idem pariter eſſe ſentiendum ſervata proportione de indulgentiis a Chriſti in terris Vicario collatis, iis nempe amplius prodeſſe, qui per hujuſcemodi actus dignos ſe reddunt ampliore remiſſione?

Nihil reapſe huic doctrinæ opponit Recentior Author, quod refutare ſit opus. Quid enim refutandum eſt in oratione, in qua non aliud reperias, niſi quamdam verborum nihil ſolidi habentium congeriem? An forte, quod ille putida conjectatione commentus eſt, *videri* nempe doctrinæ aſſertæ defenſores damnata Queſnellii propoſitione permotos fuiſſe, *Deus non remunerat niſi charitatem &c.?* Scilicet hac propoſitione ad illam

 ſen-

ſententiam adſtruendam permoti ſunt longe ante, quam naſceretur Queſnellius, ſummi illi viri, & Eccleſiæ Catholicæ ornamenta præclariſſima, Innocentius, Bonifacius Romani Pontifices, S. Bonaventura, Cajetanus, Pallavicinus, Ricardus, Gerſonius, aliique. An refellendum mihi erit, quod prima ſua probatione veluti firmiſſimum fundamentum præſumit, *ad lucrandas videlicet indulgentias nullam aliam diſpoſitionem ſimpliciter, & ex natura rei prærequiri ex parte ſubjecti, niſi ſtatum gratiæ?* Sed nonne hoc præſentis quæſtionis ſubjectum eſt? Nonne firmiſſimum hoc ſuum fundamentum oſtendimus prorſus eſſe futiliſſimum? Nonne penitus penituſque dirutum fuit, atque contritum tot argumentis noſtris, quæ omnia, uno dempto, ne attingere quidem auſus eſt? Illam præterire minime deberem turpem aberrationem Authoris, qui *pag.* 27. ut probet perfectam con-

contritionem remittere etiam omnem pœnam temporalem peccatis debitam, profert authoritatem Doctoris Angelici ex 3. *p.* *q.* 86. (non 36.) *ar.* 5. *ad* 1., qui in toto eo articulo, & in verbis ab Authore citatis non loquitur ullo pacto de reatu pœnæ temporalis, de quo locutus fuerat *art. præcedente*; ſed *de reliquiis peccati*, ſive pravis diſpoſitionibus, aut effectibus, quæ remanere ſolent in peccatore etiam poſt converſionem. Sed hoc expendere, a meo inſtituto alienum puto, quemadmodum & ea, quæ inibi *pag.* 25. *&c.* interſerit de efficacia charitatis ad omnem culpam delendam, ubi rurſus abutitur S. Thomæ authoritate.

CA-

CAPUT VI.

Doctrina Eccleſiæ Catholicæ de Requiſitis *ex parte recipientis ad lucrandas indulgentias ſub eo aſpectu propoſita, quo frequentius traditur, defenditur authoritate principiorum, quæ habentur in Divina Scriptura.*

JAm verò ſententiam noſtram ſub iis terminis vindicemus, ac comprobemus, quibus frequentius a noſtris defenditur: requiri videlicet *ex parte ſubjecti* ad indulgentias lucrandas, præter ſtatum gratiæ, propoſitum ſincerum & efficax ſatisfaciendi Deo pro peccatis, ſive faciendi fructus dignos pœnitentiæ: propoſitum, inquam, *ſincerum*, *&* *efficax*, quod nempe in actus convenientes prodeat juxta vires, ac facultatem ſubjecti, aliaſque, quæ occurrere poſſunt, ac ſolent, circumſtantias. Quod verbis

bis aliis, ſed eadem ſententia ita exponit P. Gabriel Antoine: *Ad indulgentiam plenariam* (idemque dicas proportione ſervata de cæteris) *integre conſequendam, præter ſtatum gratiæ, &c. executionem omnium operum in Bulla injunctorum, requiritur propoſitum, & ſollicitudo ſatisfaciendi Deo per ſatisfactiones congruas, peccatis, & facultati, ac infirmitati proportionatas: ita ut proportione hujus ſollicitudinis, tamquam diſpoſitionis ad indulgentiæ effectum neceſſariæ, percipiatur major vel minor indulgentiæ fructus* [1].

Hanc ſententiam ita explicatam, quam ut *Eccleſiæ Catholicæ doctrinam* propugno, iiſdem argumentis probo, quibus cæteræ omnes proban-

1 Cajetanus docuiſſe videtur, nihil omnino indulgentias prodeſſe his, qui hoc ſtudio, ſive propoſito carent, quamvis opera in Bulla injuncta, etiam devote perficiant. Hanc ſententiam tanto cum rigore nos non defendimus, vereque ſcripſit ille *non eſſe communem*.

bantur catholicæ veritates, argumentis ſcilicet ex ſacra Scriptura, ex Eccleſiæ traditione, ex Sanctis Patribus, ex Summorum Pontificum decretis, & Epiſcoporum conſenſione depromptis.

Age vero, ex primo fonte, ſacræ nimirum Scripturæ, argumentum hauriamus. Illud ita proponit laudatus *Antoine cap.* 14. *de Indul.*
„ Extat divinum præceptum fa-
„ ciendi dignos fructus pœnitentiæ,
„ hoc eſt opera pia, & pœnalia,
„ quæ ſatisfacere valeant pro pec-
„ catis, ut explicat Concilium
„ Tridentinum, a quo præcepto
„ Eccleſia diſpenſare non poteſt.
„ Imo ipſa Eccleſia contra hæreti-
„ cos tuetur neceſſitatem ſatisfa-
„ ctionis pro pœna temporali. Et
„ idem Conc. ſeſſ. 14. docet, gene-
„ raliter pœnitentiam Chriſtiani
„ lapſi præter contritionem, &
„ confeſſionem neceſſario contine-
„ re ſatisfactionem per jejunia,
„ eleemoſynas, orationes, & alia

„ pia ſpiritualis vitæ exercitia
„ &c. „ Ita Antoine .

Hoc argumentum, ut ſua vis ipſi, & efficacia conſtet, omneſque diſpellantur offuciæ, quibus implicari ſolet, ſic proponere præſtat. Jure divino in ſacris libris aſſerto conſtitutum eſt, ut pœnitenti, reatu culpæ remiſſo, reatus pœnæ temporalis remaneat luendæ, ſive in hac vita, ſive in alia, juxta ejuſdem gravitatem, & meritum. Hæc propoſitio ita certa eſt, ut ſi quis eam neget, aut in dubium revocet, jam non inter catholicos, ſed heterodoxos recenſendus videatur. Ea namque apertiſſime conſtat ex pluribus, iiſque perſpicuis, Scripturæ textibus, & exemplis, quæ proſtant tum in veteri, tum in novo teſtamento: ex authoritate Sanctorum omnium Patrum, Summorum Pontificum, & Conciliorum etiam generalium, atque inter alia Oecumenicæ Synodus Tridentinæ, & Epiſcoporum conſenſione depromptis,

ptis, ex quibus unius Sancti Caroli Mediolanenſis Archiepiſcopi ſatis mihi ſit brevem afferre ſententiam ex ſua Inſtructione Confeſſ. ubi ait: *Sacræ litteræ ab iis, qui poenitentiam agunt, hoc efflagitant, ut fructus dignos poenitentiæ faciant, atque ad Dominum convertantur in jejunio, fletu, & planctu*. Hæc igitur propoſitio major certiſſima eſt. Ad minorem venio: ſed quod divino jure conſtitutum eſt, firmum & conſtans ſit, oportet, nec ab authoritate Eccleſiæ ſolvi poteſt ulla indulgentiarum largitione: ſiquidem nulla Eccleſia poteſtate, gaudet ſupra jus divinum, quod declarare quidem valet, ſi dubium ſit, vel obſcurum, aut juxta contingentium quandoque caſuum exigentiam exponere, non autem ſolvere, vel abrogare: ut ab ipſo Concilio Tridentino ſatis aperte colligitur, quod hac de cauſa definit contra hæreticos noſtri temporis neceſſitatem ſatisfactionis pro pœna

na temporali remiſſis peccatis debita, & pœnitentiam Chriſtianam conſiſtere docet, nedum in contritione, & confeſſione, ſed etiam in ſatisfactione per jejunia, eleemoſynas, & pia alia vitæ ſpiritualis opera. Igitur peccator per indulgentias non eximitur ab hac obligatione ſatisfaciendi Deo operibus hiſce pœnalibus; atque adeo, qui ea, cum poſſit, præſtare abnuit, indulgentiæ, ſive pœnæ debitæ remiſſionis fructu privatur.

Confirmatur, magiſque urgetur hoc argumentum. Certum apud omnes eſt, adeo amplam eſſe non poſſe facultatem a Chriſto Domino Eccleſiæ conceſſam, ut contra ejus voluntatem Theſaurum meritorum paſſionis ſuæ, ac Sanctorum applicare valeat. Quænam autem ſit in re præſenti voluntas Dei, diſcimus certiſſime, ac evidenter ex ipſa divina Scriptura, in qua, ut alia plura omittam teſtimonia, præcipitur, *fructus pœnitentiæ*, & quidem

dem *dignos*, hoc eſt juxta criminum qualitatem, & numerum, *faciendos eſſe* ab iis, qui deliquerunt. *Fructus* autem *poenitentiæ* quinam præſertim ſunt? Aut in quo conſiſtunt, niſi in congruis pœnalis ſatisfactionis operibus, ex quibus etiam *poenitentia* nomen ſumpſit? Ita exponunt hunc textum, ſimileſque alios ſancti Eccleſiæ Patres, & præ reliquis Sanctus Thomas *quodl.* 3. *q.* 12. *ar.* 28. qui etiam in *ſuppl. q.* 12. *ar.* 2. eleganti ratione probat, ſatisfactionem hujuſmodi pro peccatis commiſſis *actum eſſe juſtitiæ* exigentis æqualitatem, aut ſaltem proportionem ejuſdem ad offenſam Deo irrogatam. Verum de Divinæ hac in re voluntatis diſpoſitione diſertiſſimum eſt teſtimonium laudatæ Synodus Tridentinæ, quæ ſtatuit, *divinam juſtitiam exigere* pœnalem hanc ſatisfactionem, adeoque *poenitentiam baptiſmum eſſe laborioſum*. Quod confirmat pluribus rationibus: ac pro-

pte-

pterea gravi præcepto obſtringit *Sacerdotes Domini, ut pro qualitate criminum, & poenitentium facultate ſatisfactiones injungant*. Si igitur ex his compertiſſima nobis eſt divinæ voluntatis diſpoſitio, non eſt in poteſtate Eccleſiæ, ut per indulgentias, quas confert, pœnitentes ſolvat ab hac obligatione, atque adeo ab iis operibus ſatisfactoriis, quas reddere poſſunt juſtitiæ divinæ. Unde inferendum eſt, indulgentias ab Eccleſia collatas non extinguere debitum a peccatoribus contractum faciendi fructus dignos pœnitentiæ, prout ſuppetunt vires, neque eas lucrari, qui id præſtandi ſincero carent, & efficaci propoſito.

Quid ſolidi huic argumento reponere valeant adverſæ ſententiæ defenſores, profecto me fugit. Reſpondere ſolent, (& reſponſionem hanc ſatis indicat non uno in loco Nuperus noſter Author) ad objectum ex Evangelio teſtimonium,

fructus dignos poenitentiæ intelligi poſſe de dolore, ac deteſtatione peccatorum, ac firmo propoſito ea deſerendi, quæ neceſſaria omnino ſunt: quod ad ſatisfactionem autem ſpectat, eam ſuppleri per indulgentias.

Quam infirma & inepta ſit hæc reſponſio, facile perſpicient omnes, qui producta momenta parumper expenderint. Quapropter luderem plane operam, ſi eam pluribus refellendam ſuſciperem. Satis modo ſit huc afferre, quæ ſcribit Ven. Bellarminus *cap. 8. lib. 4. de Poenit.*, ubi probat contra hæreticos dogma de ſatisfactione.
„ Tertium teſtimonium, inquit,
„ poſitum eſt in illis verbis Præ-
„ curſoris: *Facite fructus dignos*
„ *poenitentiæ*: quod teſtimonium
„ adverſarii *non recte exponunt* de
„ novitate vitæ, & obſervatione
„ legis divinæ. Nam *facere fru-*
„ *ctum dignum poenitentiæ* eſt ope-
„ rari eo modo, quo decet eum,
„ qui

„ qui pœnitentiam profitetur. Qui „ autem pœnitentiam profitetur, „ quod aliquem læſerit, non ſo- „ lum ceſſat a lædendo, nec ſolum „ cavet in futurum, ne quid in „ eum committat, ſed etiam dam- „ num reſarcit, compenſat inju- „ riam, malefacta corrigit &c. „ Quod probat etiam textibus S.Gregorii Papæ, Ven. Bedæ, S. Petri Damiani, S. Joannis Chryſoſtomi, aliorumque. Nihil futili reſponſioni exſufflandæ aptius, nihil ſuffundendis pudore adverſariis noſtris accommodatius.

CAPUT VII.

Eadem doctrina confirmatur perenni veteris Eccleſiæ traditione.

BEne, ac recte obſervat Nuperus Author *pag.* 14. ex Bellarmino, *unum ex iis ſignis, quibus internoſcuntur Catholica dogmata ab hæreſibus*, eſſe, quod illa perenni

retro traditione *aſcendunt ad Evangelium*, *vel Apoſtolos*, ex quo rectè etiam colligit, *Apoſtolicam*, *& divinam eſſe indulgentiarum originem*. Nos igitur eodem utemur hic argumento ad probandum, *Apoſtolicam*, atque adeo *divinam* eſſe traditionem de neceſſitate operum pœnitentiæ cum indulgentiis conjungenda. Si enim conſulamus Eccleſiæ praxim, atque diſciplinam ad Apoſtolos uſque perductam, clare deprehendimus, in ea ſemper uſum viguiſſe congruas exigendi a peccatoribus pro ſuorum qualitate delictorum ſatisfactiones conjunctas cum indulgentiis, quibus piiſſima mater earum rigorem moderari, ac veluti delinire conſuevit. Atque ut ab Apoſtolorum ævo, immo & ab ipſis Apoſtolis ordiamur:

Primum indulgentiarum exemplum, omniumque, quæ in Eccleſia conferuntur, veluti formam præbet Apoſtolus Paulus, qui ex authoritate, ut ipſe teſtatur, ſibi a Chri-

a Chriſto collata, remiſſionem quidem pœnæ, quam pro commiſſo flagitio Corinthius luebat, clementer indulſit, & indulgendam edixit; ſed non niſi poſt diutinam delicti ſui pœnitentiam, ut ex textu ipſius evidenter eruitur, *& ne abundantiori triſtitia*, ut inquit Apoſtolus, *abſorbeatur*. Neque tamen ab omni prorſus ſatisfactione Deo impoſterum reddenda, ipſum Paulus exemit, ut animadvertunt s. Jo. Chryſoſtomus, & ſanctus Thomas in hunc locum.

Creſcente Eccleſia Chriſtiana, celebres canones, qui *poenitentiales* dicuntur, confecti ſunt, diverſi quidem pro diverſitate peculiarium Eccleſiarum, ſed qui omnes Eccleſiæ ſpiritum nobis exhibent in imponendis pro quolibet peccato graviſſimis pœnis, quas tamen moderari quandoque ſolebant Epiſcopi, (quod perinde erat ac indulgentiam tribuere) ſed nonniſi ob juſtas ac rationabiles cauſas, &

pœni-

pœnitentium fervore in iis ſubeundis, aliiſque circumſtantiis accurate perpenſis. Hinc s. Cyprianus iis non indulgendum admonuit, pro quibus Martyres intercedebant, niſi ſtuderent ipſi laborioſis pœnitentiæ operibus Deum placare, ac juſtitiæ divinæ ſatisfacere. „ Peto, „ inquit *Epiſtola* 13. ut eos, quos „ ipſi videtis, quos noſtis, quorum „ pœnitentiam *ſatisfactioni proximam* conſpicitis, deſignetis no„ minatim libello, & ſic ad nos „ fidei ac diſciplinæ congruentes „ litteras dirigatis „: ut iis nimirum, ipſorum pœnitentia diligenter inſpecta, pacem & indulgentiam concederet. Atque hæc, ut alibi advertit idem s. Pater, generalis tunc temporis erat Eccleſiæ praxis, ac diſciplina, ut Epiſcopi prius probarent lapſorum pœnitentiam, lacrymas, jejunia &c. ac tum demum ad preces Martyrum abſolutionem a peccatis ſimul & indulgentiam impertirent. „ Si precem „ (ver-

„ (verba ſunt s. Epiſcopi) toto
„ corde faciat, ſi veris pœniten-
„ tiæ lamentationibus & lacrymis
„ ingemiſcat, ſi ad veniam delicti
„ ſui Dominum juſtis, & conti-
„ nuis operibus inflectat &c. ro-
„ ganti poteſt clementer ignoſce-
„ re (Epiſcopus): poteſt acceptum
„ referre, quidquid pro talibus &
„ petierint Martyres, & fecerint
„ Sacerdotes „. Hinc quia in his indulgentiis tribuendis ad Martyrum commendationem abuſus aliqui irrepſerant; idcirco eos de medio tollere, ne invaleſcerent, pro virili conatus eſt; ſcripſitque hac ſuper re Epiſtolam [1] ad clerum Romanum, Pontificia Sede tunc vacante, in qua conqueritur *de quorumdam*, ut ait, *temeritate*, qui freti libellis martyrum, *Deo ſatisfacere detrectabant*; pluribuſque oſtendit pœnitentiæ a peccatoribus peragendæ neceſſitatem.

Sed quid reſponderit Eccleſia, Ro-

1 Epiſ. 30.

Romana a Cypriano conſulta, ſaltem ex parte, audire ne pigeat, ut omnibus liqueat, quam ſemper hæc omnium Eccleſiarum caput, ac mater tenax fuerit primævæ diſciplinæ. „ Quid in pace tam aptum,
„ (repoſuit illa, ne verba ipſius perſequar omnia,) aut in bellis perſecutionis tam neceſſarium, quam *debitam ſeveritatem divini vigoris* tenere? Quam qui remiſerit, inſtabili rerum curſu erret, neceſſe eſt. Nec hæc apud nos adverſus improbos modo ſupervenerunt repentina ſubſidia, ſed *antiqua apud nos ſeveritas, antiqua fides, diſciplina legitur antiqua*: quoniam nec tantas de nobis laudes Apoſtolus protuliſſet, niſi jam exinde vigor rite radices fidei de temporibus illis mutuatus fuiſſet .... *Abſit ab Eccleſia Romana* vigorem ſuum tam prophana facilitate dimittere, & nervos ſeveritatis, everſa fidei majeſtate diſſolvere, ne pro-

„ pe

„ perata nimis remedia, utique „ non profutura, præſtentur, & „ nova per miſericordiam falſam „ veteribus vulnera imprimantur[1]. „ Ubi enim poterit indulgentiæ „ medicina procedere, ſi medicus „ interrupta pœnitentia indulget „ periculis? Hoc non eſt curare, „ ſed occidere. Itaque oramus, ut „ effectus indulgentiæ ſubſequatur „ & pœnitentiam .... Pulſent fo„ res (Pœnitentes), adeant ad li„ men Eccleſiæ, caſtrorum cæle„ ſtium excubent portas, reſumant „ precum ſuarum tubam... Eorum, „ qui moras dilationis poſſunt ſuſti„ nere, in ſuſpenſo cauſa teneatur. „ Eorum autem, quorum exitus „ dilationem non poteſt ferre, acta „ pœnitentia, & profeſſa frequen-

---

1 Epiſt. 31. inter Cyprianicas, in qua, ſicut & aliis documentis obſervandum, moris tunc fuiſſe pœnitentiam præmittere ad abſolutionem ſive pacem per Sacramentum oblatam.

„ ter ſuorum deteſtatione facto-
„ rum, votis duximus ſubveniri,
„ Deo ſciente, quid de talibus fa-
„ ciat &c. „.

Verum alios afferamus hujuſce traditionis teſtes. Euſebius *lib. 6. hiſt. cap.* 48. refert, poſt Decii Imperatoris perſecutionem, in qua non pauci ex fidelibus ob immanitatem tormentorum lapſi fuerant, Concilia plura coacta fuiſſe, in quibus lapſorum cauſa ſedulo diſcuſſa eſt, quidve cum ipſis agendum, deliberatum, omneſque Epiſcopi in hanc convenere ſententiam, indulgendum quidem eſſe, pacemque Eccleſiæ concedendam, ſed nonniſi iis, *quorum poenitentiam ſatisfactioni proximam conſpexerint*.

His conſona ſunt, quæ præſcripſit Concilium Ancyranum anno 314. celebratum, quod relaxationem pœnarum aliquam fieri quidem pœnitentibus permiſit, ſed nonniſi poſt diuturnam probationem. Sic enim *can.* 2. præſcribit

de

de Diaconibus lapſis: *Si ex Epiſcopis aliqui adverterint eorum laborem, aut humiliationem manſuetudinis, & voluerint abbreviare, penes ipſos erit poteſtas*. Et *Can.* 5. quoad alios pœnitentes dicitur: *Epiſcopi poteſtatem habeant examinato converſationis modo humanius cum iis agendi .... Ante omnia autem & præcedens vita, & quæ conſecuta eſt, diſcutiatur, & ita eis humanitas commenſuretur*: quod repetit *Can.* 7., & 16. idemque ſtatuitur in Concilio Laodiceno anni 320.

Sequitur Concilium Oecumenicum Nicænum I., quod traditionem Eccleſiæ ſuprema ſua Authoritate confirmat. Nam loquens *C.* 12. de indulgentia impertienda relapſis, *In his omnibus*, ait, *inſtitutum, & genus poenitentiæ convenit explorare. Quicumque enim metu, lacrymis, patientia, & bonorum operum ſtudio converſionem opere oſtendunt, hi definitum tem-*

pus auditionis implentes, meritò orationibus communicabunt: poſtmodum vero licebit Epiſcopo humanius aliquid de illis cogitare, ſive pœnitentiæ opera relaxare, quod perinde erat, ac indulgentiam elargiri.

Oecumenici Concilii ſtatuto morem gerens Synodus Arelatenſis II. poſt injunctam lapſis ſeptem annorum pœnitentiam, ita moderari eam poſſe decrevit: *De his*, inquit, *qui in perſecutione prævaricati ſunt, Nicæna Synodus ſtatuit &c. In arbitrio tamen ſit Epiſcopi, ut ſi eos ex animo errorem deflere, & agere poenitentiam viderit, ad communionem pro Eccleſiaſtica humanitate ſuſcipiat*, contracto ſcilicet pœnitentiæ tempore.

Innocentius I. P. M. qui ſub initium ſæculi V. Petri ſedem obtinuit, de praxi Eccleſiæ Romanæ in indulgentiis conferendis præclarum hocce teſtimonium perhibet: *De poenitentibus, qui ſive ex gravio-*

vioribus commiſſis, ſive ex levioribus poenitentiam gerunt, quinta feria ante Paſcha remittendum Romanæ Eccleſiæ conſuetudo demonſtrat. Cæterum de pondere æſtimando delictorum, Sacerdotis eſt judicare, ut attendat ad Confeſſionem poenitentis, ac tunc jubere dimitti cum viderit congruam ſatisfactionem.

Concilium Cartaginenſe celebratum anno 424. ſanxit *can.* 75., ut pœnitentes negligentiores in obeundis ſatisfactionis operibus *tardius recipiantur*: & *can.* 76. de iis loquens, quibus in articulo mortis conceſſa fuerat indulgentia; *ſi ſupervixerint*, ait, *ſubdantur ſtatutis poenitentiæ legibus*.

Ne ſim prolixior, paucis perſtringam aliqua, quæ ſequioribus ſæculis de hac re conſtituta fuere. S. Baſilius in *Epiſt. ad Amphilochium* teſtatur, ſe indulgentias concedere iis tantum, *qui vitam miſericordia dignam oſtendunt, qui*

poenitentiæ fructus monſtrant. S. Gregorius Nyſſenus *Epiſt. ad* Letoium, *poenæ tempus contrahi converſis, ſi poenitentiæ magnitudo tempus vincat*. Concilium Aurelianenſe anno 541. præſcribit Epiſcopis, ut indulgeant cum pœnitentibus, *cum eos viderint dignam poenitentiam agere*. Concilium Triburienſe anno 890. varias quidem *can.* 2. *& ſeqq.* largitur indulgentias; nullam tamen ſine congrua ſatisfactione. Nicolaus I. P. M. anno 860. rigidam magno peccatori pœnitentiam injunctam mitigandam edicit, *ſi ejus converſionem & lacrymarum fontem floridis actionibus, & optimis operibus pullulare* conſtiterit. Concilium Saleguſtadienſe anno 1022. *cap.* 18. quia multi confiſi indulgentiis, quæ Romam petentibus concedebantur, poenitentiam agere recuſabant, aperte eos monuit, *talem indulgentiam illis non prodeſſe, niſi prius juxta modum delicti ſui datam ſibi poenitentiam adimpleviſſent*. Ve-

Verum quid pluribus opus eſt? Cum ex Eccleſiaſtica Hiſtoria compertiſſimum ſit, per decem circiter æræ Chriſtianæ ſæcula non niſi pœnitentiæ partem pœnitentibus eſſe dimiſſam, nec ullam *plenariam*, ut ajunt, conceſſam fuiſſe indulgentiam: poſtmodum verò per tria quatuorve ſæcula non niſi pro operibus quammaxime arduis, laborioſis, ac difficillimis, e. g. Indulgentiam, ut dicebatur, *Cruciatæ*, quam qui conſequi voluiſſent, adſtringebantur ad ſubeunda graviſſima incommoda longiſſimi, & aſperrimi itineris, ad bona ſua deſerenda, patriam, familiam, vitamque ipſam evidenti diſcrimini exponendam: quæ ſane æquipollere poterant cunctis laboribus pœnitentiæ canonicæ, adhuc in Eccleſia vigentis. Quare mirum eſſe non debet docuiſſe S. Thomam (quod perperam objicit Nuperus Author) aliam tunc temporis requiſitam non fuiſſe ab illis pœnitentibus ſatisfactio-

 nem:

nem: quoniam, quæ aſſumebant ipſi, laborioſiſſima opera, *cedere* utique poterant *in locum ſatisfa-ctionis*.

Colligamus igitur ex omnibus, quæ hoc capite dicta ſunt, traditionem Eccleſiæ de Indulgentiis cum ſatisfactione pro peccatis congrua neceſſario conjungendis. Hæc enim conſtans, & per tot ſæcula fuit Eccleſiæ tum Orientalis, tum Occidentalis praxis, ac diſciplina, contrahere quidem aliquando canonicæ pœnitentiæ tempus, moderari etiam inſpecto pœnitentium fervore, aliiſque perpenſis circumſtantiis, rigorem operum piacularium: non autem ab iiſdem penitus eximere delinquentes, ſi ea peragere potuiſſent. Sed numquid fortaſſis Eccleſia ab hoc ſpiritu, conſtantique æſtimatione lapſu temporum tandem deflexit? Id quidem nonnulli ſibi perſuadent, ſed perperam, ut *cap. ſequenti* perſpectum fiet.

CA-

CAPUT VIII.

Traditio de congrua ſatisfactione cum indulgentiis conjungenda ſemper immota permanſit in Eccleſia Catholica.

UT liquidò conſtet, eumdem, quem hactenus oſtendimus, immobilem in Eccleſia Catholica ſemper permanſiſſe ſpiritum, ac perſuaſionem de neceſſitate conjungendi indulgentias cum congrua pro peccatis ſatisfactione, nullo alio aptiore uti poſſumus argumento, quam quod ex ipſa deducitur omnium Eccleſiarum capite, ac Matre, Eccleſia nimirum Romana, quæ per Summos, qui eam rexere, Pontifices, ita luculenter ac ſæpius elocuta eſt, ut nullum nobis de ſententia ſua reliquerit ambigendi locum. Quare teſtimonia referam Summorum Pontificum, non omnia quidem, ſed quæ in rem noſtram potiora videbuntur.

Pri-

Primum teſtimonium, quod etiam producitur a P. Gabriele *Antoine*, ſumitur ex Reſcripto Gregorii VII. qui Epiſcopo Lincolnienſi indulgentiam pro peccatis ſuis petenti, clementer quidem conceſſit, ſed ea lege, ac conditione, ut pro viribus Deo ſatisfaceret: *Abſolutionem*, inquit, *peccatorum tuorum*, ſicut rogaſti, *authoritate Principum Apoſtolorum Petri, & Pauli fulti, tibi mittere dignum duximus: ſi tamen bonis operibus inhærendo, commiſſos exceſſus plangendo, quantum valueris, corporis tui habitaculum Dei mundum templum exhibueris*. In quem textum peculiari digna conſideratione ſunt, quæ ſubdit Eminentiſſimus card. Baronius ad annum 1073. inquiens: *Ut appareat, Sedis Apoſtolicæ indulgentias illis communicari, qui, quantum ſuppetunt vires, bene operari non prætermittunt: non autem ignavis, otioſis, ac negligentia torpeſcentibus*. Quid his teſtimoniis tum

Sum-

Summi Pontificis, tum magni Annalium Eccleſiæ Parentis gravius, atque diſertius?

Gemina docent Urbanus II. & Gelaſius item II. Primus enim anno 1094. Plenariam conceſſit *Cruceſignatis* pergentibus ad Terræ ſanctæ liberationem indulgentiam; ſed tamen præſcripſit, *ut illud iter* peregrinationis procul dubio difficillimum, ac laborioſiſſimum *pro poenitentia ſuſciperent*. Alter vero anno 1115. eamdem confirmans indulgentiam, adjecit: *Quoniam vos ipſos & veſtra extremis periculis objeciſtis*.

Innocentius III. in Decreto, quod ſuperius indicatum eſt, lato in Concilio Lateranenſi, quo poteſtatem coercuit Epiſcoporum quorumdam in indulgentiis conferendis, duas haſce aſſignat eam moderandi rationes: quod nempe *per indiſcretas & ſuperfluas indulgentias & claves Eccleſiæ contemnuntur, & poenitentialis ſatisfactio ener-*

enervatur. Mens proinde Summi Pontificis fuit, ut *poenitentialis ſatisfactio*, quæ laborioſis admodum operibus jejuniorum, precum, eleemoſynarum tunc etiam peragi conſueverat, ſarta tecta perſiſteret, nec ullo pacto per indulgentias relaxaretur. Quod exemplo ſuo roboravit. Anno ſiquidem 1200. cuidam Pœnitenti, qui Romam perrexerat ad impetrandam ab ipſo abſolutionem, ejus quidem precibus benigne indulſit, ſed injuncto per undecim annos jejunio feriæ ſextæ in pane & aqua, nec relaxationem permiſit, niſi in æſtivo tempore. Alteri quoque impoſuit, ut tota vita ſua a carnibus abſtineret.

Vidimus ſupra quid egerit Bonifacius VIII. pro obtinenda indulgentia Jubilæi, quod primitus inſtituerat quolibet anno centeſimo. Paulus II. qui revocavit illud ad quinquageſimum, in Bulla reductionis *Ineffabilis*, indicatis operibus, quæ ab iis omnibus peragenda

da fuerant, qui illud acquirere voluiſſent, ſubjunxit: *Attendant fideles, & ponderent peccatorum ſuorum ſarcinam, & ut mortis æternæ, ac damnationis detrimenta evitent, his, atque aliis meritoriis operibus peccata ſua ſtudeant expiare, ut ſaltem per hæc remedia, atque remiſſionum, & indulgentiarum largitionem hujuſmodi &c. ac Sanctorum meritis, & interceſſionibus adjuti ad æternam mereantur beatitudinem pervenire.*

Eadem veritas comprobatur ex formulis, quas adhibere ſolent Summi Pontifices in concedendis indulgentiis, quibuſque excitant fidelium animos ad opera pœnitentiæ ſtudioſe perficienda. His etenim, aliiſque plerumque utuntur ſimilibus verbis, ut fideles *redimant ſua peccata operibus poenitentiæ*: ut *jejuniis, orationibus, ac eleemoſynis iram Dei placent*: ut *dignos poenitentiæ fructus faciant &c.* Id patet ex Bullis s. Pii V. Sixti V. Clementis

tis VIII. Urbani VIII. & Alexandri pariter VIII. Porrò cur hiſce verbis Chriſti fideles tantopere urgerent ſupremi Pontifices, ſi pœnitentiæ opera conditio non forent plane neceſſaria, ut valeant prodeſſe indulgentiæ, quam conferunt, ad redimenda peccata, & exſolvendas debitas peccatorum pœnas?

Ulterius illud etiam in ſuis Indulgentiarum litteris profitentur Summi Pontifices, quod eas conferant *vere pœnitentibus*. Quid autem duo hæc verba ſignificant? Juxta Eccleſiæ præſtantiſſimos Cardinales, & Epiſcopos, quos audire potius debemus, quam plures Caſuiſtas, qui ex arbitratu ſuo Pontificum verba in eos ſenſus detorquent, qui magis ipſis arrident; *veri poenitentes* dicuntur, nedum ii, qui dolent de commiſſis flagitiis, cum propoſito etiam ea amplius non committendi, verum etiam, qui pro iiſdem ſatisfacere ſatagunt pœnitentiæ operibus: hoc enim

enim nomen ipſum pœnitentiæ præſertim exprimit. Unum dumtaxat ex iis afferre præſtat, laudatum ſcilicet cardinalem Denhoffium, qui in Paſtorali ſua Inſtructione ita loquitur: *Summi Pontifices indulgentias impertiri ſe vere* pœnitentibus *ajunt, his verbis ſignificantes ſinceram omnium delictorum deteſtationem, firmum animi propoſitum deinceps non relabendi, & voluntatem Deo appoſite ſatisfaciendi* (per opera nempe illa pœnalia, quæ ſupra ſtatuerat ex Tridentino Concilio). *Cum lapſus ad hunc modum animo eſt comparatus, & ſuis partibus ſedulo defungitur, ut divinam juſtitiam placare queat, Eccleſia, veluti pia mater, in auxilium accurrit, ut indulgentiæ beneficio, quod reſtat debiti, ſolvat.*

Aliis quoque verbis jam a pluribus ſæculis eamdem conditionem apponunt Summi Pontifices in Indulgentia Jubilæi, quæ omnium præcipua ac certior eſt, nimirum

injuncta pro modo culpæ poenitentia ſalutari : ea utique pœnitentia, quam præſcribit Tridentina Synodus, gravique præcepto Dei Miniſtros ad eam imponendam obſtringit, *pro qualitate criminum, & poenitentium facultate* : *quæ* videlicet *non ſit tantum ad novæ vitæ cuſtodiam, & infirmitatis medicamentum, ſed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam, & caſtigationem*. Quod ſi pœnitentia ex ipſa Summorum Pontificum voluntate commenſurata debet eſſe peccatis, ſive *pro modo culpæ*, eaque tamquam conditio requiritur ad indulgentam lucrandam; nonne dicendum erit, indulgentias plenarias minime lucrari, qui eam pro viribus non adimplet?

Verum præ cæteris omnibus locupletiſſima ſunt æque ac ſplendidiſſima teſtimonia hujuſce rei a duobus edita Summis Pontificibus, qui hac ipſa ætate noſtra floruere. Primus eſt Innocentius XII., qui

pro

pro Jubilæo inſtante anni 1700., hanc de argumento noſtro Inſtructionem ex Cardinalium Congregatione ad hoc ſpecialiter deputata, edendam curavit. En ejus verba ſeria animi conſideratione perpendenda: „ Proponatur fidelibus „ utilitas, quam ex magna hac in„ dulgentia conſequuntur: quate„ nus videlicet illius virtute, ac „ operatione remittantur illæ pœ„ næ, quas homo divinæ juſtitiæ „ debet: *modo* (N. B.) *divinæ* „ *gratiæ condigna ſatisfactione coo*„ *peretur*. Doceatur ergo popu„ lus, quod licet per Sacramen„ tum Pœnitentiæ culpa, & æter„ na pœna remittatur; nihilomi„ nus, poſt remiſſionem delicto„ rum, debitum temporalis pœ„ næ, adeoque *grave onus ſatisfa*„ *ctionis* remaneat, quod *copioſis* „ *eleemoſynis*, *rigoroſis jejuniis*, „ *ac difficilibus operibus poeniten*„ *tiæ*, ut tempore veterum fer„ vidorum Chriſtianorum factum

 „ eſſe

„ eſſe liquet *ex canonibus poenitentialibus*, aut horrendis pœnis
„ Purgatorii ſolvi deberet. Cum
„ verò talia ſufferre humanæ infir-
„ mitati nimis grave foret; ideo
„ Vicarius Chriſti tales ſatisfactio-
„ nes per indulgentias *minuit* „.
Vel hoc ſolum teſtimonium abunde deberet eſſe ad obſtruendum os, & corrigendam Nuperi Authoris, pluriumque Caſuiſtarum nimiam confidentiam, qua de indulgentiis loquuntur. Iſthæc ſane Summi Paſtoris inſtitutio nonne nitidiſſimam nobis exhibet indulgentiæ etiam Jubilæi notionem, atque ideam, ſimulque ſpiritum ac ſenſum Apoſtolicæ Sedis, atque adeo Eccleſiæ Catholicæ, in indulgentiis conferendis? Proſunt illæ quidem, & maxime proſunt fidelibus ex Eccleſiæ doctrina: hac tamen conditione neceſſario requiſita: *modo divinæ gratiæ*, ſive clementiæ, ac liberalitati, *condigna ſatisfactione cooperentur*. Non eximunt pœniten-

tentes *a longis*, *ac difficilibus poenitentiae operibus*, quæ pro culparum qualitate *divinæ juſtitiæ debent*, quæque olim exigebat Eccleſia, ſed *minuunt* dumtaxat, hoc eſt ejus rigorem temperant, aut moderantur, ſive potius ſupplent id, quod ex imbecillitate noſtra præſtare ipſi minime poſſumus, vel *ſufferre grave nimium foret humanæ infirmitati*. Quare meo facile judicio, ab Eccleſiæ doctrina longe recedunt, qui aliam ſibi animo informant indulgentiarum ideam, nec ad eas lucrandas ſtudium congruè pro peccatis ſatisfaciendi Deo, veluti conditionem, requirunt.

At licet ſplendidum ſit laudatum Innocentii teſtimonium, omnemque diſcutere valeat ex animis dubitationem; adhuc nihilominus ſplendidius eſt, planeque omni ex parte decretorium, quod ſuppeditat Benedictus XIV. in ſuis litteris *de Præparatione ad annum univerſalis Jubilæi* 1750. in quibus

illud in anteceſſum animadvertere opus eſt, Summum Pontificem locutum eſſe ut univerſalis Eccleſiæ Paſtorem, atque magiſtrum, ſive, ut inquiunt, *ex Cathedra*; nam datæ ſunt *ad omnes Patriarchas*, *Archiepiſcopos*, *atque Epiſcopos*, qui catholicam Eccleſiam repræſentant. In iis porro verſus finem prolixum ſermonem habet *de Indulgentiis*, quem, ne tædio afficiam lectores, in pauciora redigam. „ Illud vero (verba ejus ſunt) tum „ nobis, tum aliis, qui noſtro lo„ quentur nomine, curæ erit, ut „ clauſulæ illius, quam Bullæ no„ ſtræ inſeruimus, *fidelibus vere* „ *poenitentibus &c.* vis, & ſignifi„ catio probe intelligatur. Illud „ idem re, atque exemplis demon„ ſtrabimus, quam futilis, atque „ inanis ſit illorum ſententia, qui „ a catholica communione extor„ res *perperam aſſerunt*, *indulgen*„ *tiarum uſu poenitentiam immi*„ *nui*, *aut etiam de medio tolli* „.

Hinc

Hinc mentionem faciens de Inſtructione a ſe edita in Archiepiſcopatu Bononienſi: „ In hac, inquit, „ Inſtructione, omiſſis Theologorum diſceptationibus, univerſum Diœceſis noſtræ populum „ monuimus, & hortati ſumus, ut „ *occaſione Plenariæ Indulgentiæ*, „ quam Prædeceſſor noſter Clemens XII. promulgaverat, injunctis operibus *alia pietatis opera ſuperadderent*, *ac dignos poenitentiæ fructus facerent*, aureo „ illo Ven. Cardinalis Bellarmini „ documento *ex T. 2. Controv. l. 5. cap. 12. Sic accipiunt prudentes Chriſtiani Pontificias indulgentias, ut ſimul etiam ſtudeant dignos poenitentiæ fructus ferre, & pro ſuis peccatis Domino ſatisfacere*. „ Sed & illud adjecimus, quod „ Cardinalis Pallavicinus *in hiſtor. Concil. Trident. lib. 24. cap. 12. n. 6.* adnotavit, *falſam nimirum eſſe illorum ſententiam, qui rentur, Chriſtianos propter indulgen-*

„ *tia-*

„ *tiarum uſum deſides fieri*, *atque a* „ *ſatisfactione*, *quæ Deo criminum* „ *noſtrorum vindici præſtanda eſt*, „ *avocari*. „ Ac relatis ſubinde, Bonifacii VIII. verbis, quæ ſupra jam dedimus „ hæc omnia, ſubdit, iis affinia ſunt, quæ & nos „ ſupra inculcavimus, monentes, „ ut præter opera, quæ præcipiuntur, *alia Chriſti fideles exer*„ *ceant pia opera*, *quæ ſpiritui*, *ac* „ *votis Eccleſiae conſona ſunt*. Nec „ alia ſubindicant ea veteris for„ mæ verba, quibus Prædeceſſo„ res noſtri uſi ſunt, & nos item „ utimur, cum populo ſolemniter „ benedicimus: expleto quippe be„ nedictionis ritu, plenaria indul„ gentia conceditur: ac præterea „ humiles ad Deum funduntur pre„ ces ut adſtanti populo, nedum „ *perſeverantiam in bonis operibus*, „ ſed & cor *ſemper poenitens tri*„ *buat*, hoc eſt *ad nova poeniten*„ *tiæ opera*, *quibus præterita ex*„ *piantur crimina*, *rite compara*-

„ *tum*:

„ *tum*: quamvis aliunde bene ſpe-
„ rare liceat, præteritorum cri-
„ minum culpam, pœnamque æ-
„ ternam in Pœnitentiæ Sacra-
„ mento fuiſſe dimiſſas, & tem-
„ poralem, quæ ſupereſt, pœnam,
„ ope indulgentiæ, quæ prius con-
„ ceditur, fuiſſe dilutam „.

In hac Inſtructione Summi Pontificis totam Eccleſiam docentis, mens, & ſpiritus ipſius Eccleſiæ quoad indulgentias, tam clara luce refulgent, ut nullis plane offuciarum nubeculis obtenebrari valeant. Dilucide teſtatur in primis Supremus Chriſti Vicarius, *perperam aſſeri, indulgentiarum uſu poenitentiam imminui, aut etiam de medio tolli*. Nonne hoc eſt, quod ſatis expreſſe aſſerit Nuperus Author, dum nihil aliud ad lucrandam indulgentiam etiam plenariam requiri docet, niſi ſtatum gratiæ, & executionem levium illorum operum, quæ injungi ſolent, & hoc quoque *per accidens*? Diſerte deinde

de Summus Pontifex admonet, *alia pietatis opera injunctis ſuperaddenda eſſe, dignoſque poenitentiæ fructus faciendos*; iſtud teſtimoniis confirmans Ven. Card. Bellarmini, & Cardinal. Pallavicini, qui oppoſitam, Caſuiſtarum ſcilicet, ſententiam falſam aperte declarant, atque rejiciunt. Quid plura? Summus Eccleſiæ Paſtor luculentiſſimis verbis Chriſtifideles certiores facit, *alia, præter injuncta, exercenda illis eſſe pia Opera* ad indulgentias lucrandas, atque hæc *ſpiritui conſona eſſe, ac vetis Eccleſiæ*: idque præterea juxta mentem ſuam eſſe pronunciat, ac Prædeceſſorum ſuorum, qui in ipſa indulgentiæ, quam tribuunt, conceſſione, palam exigunt, & fuſis ad Deum precibus pro populo efflagitant, nedum *perſeverantiam in bonis operibus, ſed & cor. ſemper poenitens, hoc eſt ad nova poenitentiæ opera, quibus præterita expiantur crimina, rite comparatum*. Ullum ne ſupereſt,

eſt adverſariis perfugium, quo ſe recipiant, ut tam luculenti, ac decretorii teſtimonii vim eludant? Patet ne ipſis aditus ullus me coarguendi, quod ſententiam a me defenſam tamquam *Eccleſiæ Catholicæ doctrinam* vel in ipſa libelli fronte propoſuerim?

CAPUT IX.

Inſignium in Eccleſia virorum authoritate roboratur eadem doctrina. Quid de mente Card. Bellarmini dicendum ſit, diſſeritur.

ADductis jam Summorum Eccleſiæ Pontificum diſertiſſimis teſtimoniis ſuperfluum videri facile poteſt alios adjungere: cum illa plane ſufficiant ad controverſiam omnem dirimendam. Nihilominus non abs re futurum arbitror, ſi curſim ſaltem commemorem nomina potius, quam teſti-

monia inſignium aliorum in Eccleſia Virorum, qui idem omnino ſenſerunt, atque eamdem tenuere doctrinam, tamquam doctrinam Eccleſiæ, de qua nemini dubitandum foret. Brevitatis gratia omittam veteres Doctores, ac inter alios Sanctos Thomam Aquinatem, Bonaventuram, & Antoninum Archiepiſcopum Florentinum, qui ſententiam quam defendimus tradidere conceptiſſimis verbis, ut me probaturum ſpondeo, ſi opus fuerit: & ad alia venio nobis propinquiora Eccleſiæ Catholicæ lumina, ac ornamenta.

Floruit ſæculo XV. præclariſſimus vir Cardinalis Nicolaus Cuſanus. Hic, dum per Germaniam Sedis Apoſtolicæ Legati fungeretur officio, Synodum in Belgio Provincialem coegit anno 1445., ubi inter alia declarandum curavit, *idcirco dari indulgentias, ut Eccleſia de Theſauro* (Chriſti) *ſuppleat, quod homo pro digna ſatisfactione ſen-*

ſentit ſibi deeſſe: quia multis obnoxius criminibus, dignam agere poenitentiam vix poſſet, eo quod pro uno peccato mortali jam ſeptenis poenitentia agi deberet.

Quod idem ſenſerit Card. Cajetanus nullus ambigit; qui etiam videtur in nimium rigorem delapſus. At certe legitimam de Indulgentiis ſententiam ſecutus eſt totius Eccleſiæ decus fulgentiſſimum Cardinalis & Archiepiſcopus Mediolanenſis S. Carolus, qui *poenitentiales antiquos Canones* edidit, ut iis pro facultate, & viribus pœnitentium Confeſſarii juxta prudentiæ leges uterentur; & in Jubilæo anni 1575., quid agere debuerant Romam petentes ad illud lucrandum, præſcripſit his verbis populum alloquens: „ Non id vo-
„ bis ſatis videri debet, quod Ur-
„ bem Romanam, ac Eccleſias,
„ & Reliquias Sanctorum viſendas
„ adieritis: ſed huic quoque *ve-*
„ *ſtram, & perfectam poenitentiam*

 „ ad

„ adjungere debetis: quatenus pe-
„ regrinatio iſta in gratia Dei cum
„ tali carnis ſenſuumque veſtro-
„ rum mortificatione inſtituta, in
„ ſatisfactionem pro peccatis ve-
„ ſtris vobis eſſe poſſit „.

Suffragantur ſententiæ noſtræ Theologi Concilii Tridentini, quorum ſcripta ſuperſunt, ſcilicet Petrus Soto, ac Dominicus item Soto, Joannes Heſſelius, Andreas Vega, & Michael Medina Ord. Min. qui juſſu Patrum Concilii diſquiſitionem *de Indulgentiis* elaboravit, iiſdemque Concilii Patribus inſcripſit. Suffragantur Cardinales Baronius, ac Denhoffius jam laudati, Stephanus Cardinalis Le Camus Epiſcopus Gratianopolitanus, vir non minus vitæ Sanctimonia, quam doctrina conſpicuus: Benzonius Epiſcopus Lauretanus, Franciſcus Cajetanus Incontri Archiepiſcopus Florentinus, qui in ſua Inſtitutione Paſtorali 22. inter alia refert, ac probat relatum Baronii teſti-

teſtimonium, *indulgentias nimirum Sedis Apoſtolicæ illis communicari, qui quantum ſuppetunt vires, bene operari non prætermittunt, non autem ignavis, otioſis, & negligentia torpeſcentibus*. Suffragantur Joannes Bragadenus Epiſcopus Veronenſis, modo ad Patriarchalem Venetorum Sedem ob egregia merita ſua jam tranſlatus, ac cæteri Italiæ Epiſcopi, qui litteras Pontificias Benedicti XIV. de præparatione ad Jubilæum anni Sancti, ſuis Inſtitutionibus de re eadem inſeruerunt. His accedit tota ferme Gallicana Eccleſia, cujus Epiſcopi doctrinam noſtram veluti unice certam ac tutam tradiderunt vel in ſuis ad populum Inſtructionibus, vel in Catechiſmis, vel in Monitis Paſtoralibus. Ita (ut aliquorum ſaltem nomina commemorem) Gondrinus Archiepiſcopus Senonenſis, Godellus Epiſcopus Vencienſis, Labarius Epiſcopus Lectoratenſis, Genetus Epiſ-

piſcopus Vaſionenſis, Daniel, & Guillelmus Epiſcopi Petrocoricenſis, magnus Boſſuetus Epiſcopus Condomenſis, & noviſſimis hiſce diebus Archiepiſcopi, ſive Epiſcopi Turonenſis, Antiſidiorenſis, Sueſſionenſis, Lucionenſis, Catalaunenſis, aliique, quorum authoritatem nemo, niſi audaciſſimus, parvipendat, immo non plurimi faciat, ac præferat Caſuiſtis omnibus diverſa opinantibus. Sed neque ex privatis Theologis plurimi deſunt, tum ſuperiorum, tum temporum noſtrorum ſententiæ noſtræ defenſores, ex quibus ſupra ſexaginta, productis ipſorum verbis, recenſet vir eruditiſſimus Euſebius *Amort*, quibuſque plures alios adjungere poſſem.

At numquid huic doctrinæ tanto Summorum Pontificum, ampliſſimorum Cardinalium, Archiepiſcoporum, ac Epiſcoporum, Theologorumque præſidio munitæ contrarius dicendus erit Ven. Cardinalis

nalis |Bellarminus ? Hoc quidem fateri oportet, ſi ea dumtaxat ſpectemus, quæ ſcripſit ille *cap.* 13. *lib. de Indulg.* Cæterum, ſi alia perpendamus clariſſimi viri teſtimonia, quæ tum eodem libro, tum inſequenti leguntur, cum noſtra ſententia mirifice conſentire deprehenditur. *Lib.* 1. *cap.* 10. cuidam objectioni reſpondens hæc habet: *Utilius quidem eſt, & tutius pro ſe ſatisfacere, quam indulgentias quærere: ſed utroque utilius eſt, illud facere, & iſtud non omittere: & hoc eſt, quod BONI AUTHORES conſulunt, ut qui ſuſcipiunt indulgentias, non ceſſent a poenitentiæ fructibus producendis, qui meritorii, & medicinales plerumque eſſe ſolent: & utilius eſt duobus pedibus iter facere, quam uno tantum.* En clariſſime in iis verbis expreſſa a Bellarmino conjunctio, quam nos etiam ſummopere ſuademus, indulgentiarum cum fructibus pœnitentiæ producendis. En quod con-

ſuluntBoni *Authores* tamquam rem nedum utiliorem, ſed etiam tutiorem.

Cap. vero 12. Bellarminus idem eam profert, quam ſupra retulimus ex Benedicto XIV. & Archiepiſcopo Florentino, ſententiam tota conſideratione digniſſimam: *Et ideo ſic accipiunt PRUDENTES Chriſtiani Pontificias indulgentias, ut ſimul etiam ſtudeant dignos poenitentiæ fructus ferre, ac pro ſuis peccatis Domino ſatisfacere*. Si *prudentes* ſunt, Bellarmino teſte, *Chriſtiani, qui ſic indulgentias accipiunt*: igitur, eodem authore, *imprudentes* dicendi ſunt, qui aliter eas accipiunt, adeoque ſolliciti nequaquam ſunt *dignos poenitentiæ fructus ferre, & pro peccatis ſuis Domino ſatisfacere*, multoque imprudentiores ii Theologi, qui exoticis opinionibus ſuis illos in hac deſidia ac negligentia confirmant.

Nec minus diſerte mentem ſuam Bellarminus patefacit *lib.* 2. *cap.* 6.

Cal-

Calvini argumento reſpondens : *Nos legimus*, inquit, *in antiquis Conciliis, indulgentias concedi ſolitas, non iis, qui ſe ſupra modum gravatos dicerent* (ſeverioribus illis pœnitentiis plurium annorum, quæ tunc pro peccatis injungebantur), *ſed qui poenitentiam injunctam aliquanto tempore ſtudioſe, libenterque peregerant* : allegatque authoritates Concilii Ancyrani, & Oecumenici Nicæni I. atque inde concludit : *ubi clariſſime vides, indulgentiam dari diligentibus, negari negligentibus*. Si tunc temporis, juxta Bellarminum, indulgentiæ non dabantur, niſi *diligentibus*, ſive *ſtudioſe* peragentibus opera pœnitentiæ, negabantur autem *negligentibus*, quis aſſerat *negligentibus* etiam velle nunc Eccleſiam concedere ? Si fideles, ſaltem *aliquanto tempore* in pœnalium operum exercitio permanere debuerant, num modo ab hoc onere exemptos dicemus ob indulgentias ?

Sed

Sed & eo loco, qui opponitur, ita Bellarminus loquitur de Cajetani ſententia, ut eam plane ſibi non diſplicere ſatis oſtendat. Nam eam vocat *utilem*, *ac piam*: ſubdit autem, *ſed fortaſſe non veram*: ubi vides meticuloſe de eadem loquutum. At numquid etiam, ut addit, *contraria eſt communi aliorum doctrinæ*? Id verum quidem habet, ſi de illa loquamur, prout ab ipſo Cajetano defendi videtur, adeo ut nullum omnino percipiat ex indulgentia fructum, qui, licet devote perficiat opera injuncta, propoſito caret, ac ſtudio integre pro virium imbecillitate ſatisfaciendi Deo: & in toto hoc rigore communi aliorum doctrinæ contraria dici poteſt, nec nos ipſi eam amplectimur, nec alii frequentius amplectuntur Doctores ſententiæ noſtræ patroni, ut alibi jam adnotavimus. Cæterum quanti momenti ſit unica illa ratio a Bellarmino producta, quod nempe Pontifices

non

non explicent eam conditionem, quam neceſſariam credimus, ex Bullis ipſorum recitatis jam conſtat, & amplius infra conſtabit.

CAPUT X.

Perſtringuntur Theologicæ rationes, quibus eadem veritas comprobatur.

MOmentis hactenus productis ex ſacris Litteris, & perenni Eccleſiæ catholicæ traditione, atque unanimi ſummorum Paſtorum conſenſu, præſtat attexere rationes aliquas, niſi me fallunt omnia, efficaciſſimas, quæ vel iiſdem nituntur firmiſſimis principiis, vel etiam a ſacris Conciliis, Summiſque Pontificibus inſinuantur. Quarum prima hæc eſt: Quemadmodum compertum eſt ex decretis tum veterum Conciliorum, tum ſupremorum Paſtorum, Eccleſia ſemper præcavendum maxime voluit, ne occa-

occaſione indulgentiarum, laxaretur, aut enervaretur Eccleſiaſtica diſciplina pœnitentiæ, ſive ſatisfactionis reddendæ Deo pro peccatis. Quamquam enim modo non vigeat uſus *Canonum* illorum *poenitentialium*, in quibus ſeveriſſima olim pro quolibet lethali crimine piacularia opera injungebantur; expreſſa tamen Eccleſiæ mens ſemper fuit, ac modo eſt, ut *leviores* non ſint, quæ Pœnitentibus imponuntur, ſatisfactiones, ſed *pro qualitate criminum*, & *poenitentium facultate*, *ſalutares*, & *convenientes*, ut diſciplina Eccleſiaſtica integra, prout fieri poteſt, cuſtodiatur, nec unquam enervari contingat. Hoc autem, admiſſa Nuperi Authoris noſtri, aliorumque Neotericorum ſententia, minime vitatur abſurdum. Ea quippe ſemel conſtituta, jam pro quibuslibet peccatis *leviores*, atque etiam *leviſſimæ* injungi valerent pœnitentiæ, dummodo pœnitentes indulgentias

ſe

ſe recepturos promitterent, quæ plane, abſque alio onere, ſufficerent ad omnem pœnam, quam promeriti ſunt, relaxandam. Igitur hæc ſententia rejicienda eſt, tamquam Eccleſiæ menti penitus diſſentanea. Ego ſane non video, qua via incolumis ſervari queat dignitas, ac honor Eccleſiæ, quæ plurimas modo confert Indulgentias, & ſæpe quidem *plenarias*; neque tamen vult harum copia ſpiritum pœnitentiæ, ac ſatisfactionum extingui; niſi dixerimus, eas quidem omnibus elargiri benigniſſimam matrem, hac tamen, quam ſatis expreſſit, conditione, ut tantum quiſquam ex iiſdem percipiat, quantum juxta diſpoſitionem animi ſui, ac ſatisfaciendi ſtudium, capax eſt percipiendi, ſive, ut cum Auguſtino loquamur, *quantum*, *ut ſibi poſſent prodeſſe*, *meruerunt*.

Huic affinis eſt altera ratio ex eodem ducta principio, ſcilicet, quod ſi hæc foret indulgentiarum vis,

vis, atque efficacia, ut etiam pœnitentibus, qui ſincero carent propoſito, ac ſtudio ſatisfaciendi Deo, propriis, prout valent, laborioſis operibus, pœnam omnem culpis debitam remitterent, foveretur hominum negligentia, iique, tametſi ingentibus peccatorum debitis prægravati, deſidiores fierent in agenda pœnitentia; ut nemo non videt. Porro mens Eccleſiæ non eſt, citra omnem controverſiam, indulgentiis fovere pœnitentium ignaviam, quam potius graviori pœna puniendam exiſtimat, ut factum novimus, ipſo Bellarmino teſte, ex Concilio Ancyrano, & Oecumenico Nicæno I., aliiſque, quæ ſicut pœnitentibus ſtudioſis, atque ferventibus minuendum duxere Canonicæ pœnitentiæ rigorem; ita tepidioribus, ac deſidia torpentibus potius augendum.

Argumentum hoc ſibi objecit Nuperus Author *pag.* 38. Quid verò repoſuit? Nihil omnino ad rem.

Reſ-

Reſpondet nempe, Eccleſiam *non fovere negligentiam noſtram: ſed juvare fidelium fragilitatem: quod ſi ipſi inde ſumant occaſionem remiſſius agendi, id eſt accidentarium incommodum, cui aliis mediis occurrendum, & obviandum eſt.* At nemo adeo cæcus eſt, qui non percipiat, quam imbecilla, quam nulla ſit iſtiuſmodi reſponſio. Nos etenim, ut pluries dictum eſt, eas dumtaxat a pœnitentibus ſatisfactiones requirimus, quo indulgentiarum beneficio fruantur, quas ipſi juxta vires ſuas, ac facultatem reddere poſſunt vindici Deo. Si igitur Eccleſia per indulgentias pœnitentes eximeret ab iis etiam ſatisfactionibus, quæ ipſorum ſunt infirmitati accommodatæ; nonne eorumdem negligentiam, & ignaviam foveret? Nonne inde meritò ſumerent *occaſionem remiſſius agendi?* Sed *accidentarium*, inquit, *hoc incommodum eſt*. Qua ratione *accidentarium* vocat, quod ſuapte natu-

natura ex ſententia ſua proficiſcitur? Quibus *aliis mediis huic occurri* poteſt, ſi ſatisfactio reddenda Deo pro peccatis, ex doctrina S. Thomæ, & omnium Theologorum, immo Concilii Tridentini, fieri debet *per opera poenalia*, *quibus* (verba ſunt Doctoris Angelici in *ſupl. q.* 22. *ar.* 1.) *aliquid ſubtrahatur a peccante* : *quæ ſubtractio fieri non poteſt per opus bonum*, *niſi poenale ſit*.

Tertiam rationem ita proponit Cardinalis Cajetanus: „ Nullus indignus aliena ſatisfactione pro „ pœna ſibi debita conſequitur veraciter fructum indulgentiæ. Sed „ quilibet negligens ſatisfacere per „ ſeipſum eſt indignus aliena ſatisfactione pro pœna ſibi debita: „ ergo nullus negligens ſatisfacere „ per ſe ipſum acquirit fructum „ indulgentiæ „. Hoc eſt, per indulgentias nobis applicantur merita, ſive ſatisfactiones Chriſti Domini, ac Sanctorum. Ut autem hæc

hæc applicatio fiat, oportet, quod ea non reddamur indigni: neque enim indignis inæſtimabilem hunc theſaurum diſpenſare intendit, etiamſi poſſet, Eccleſia. Quis vero *indignos* hac applicatione non judicet illos pœnitentes, qui, cum commode ſatisfacere poſſint per ſemetipſos, nec vel imbecillitate virium, vel alia juſta cauſa impediantur, ſatisfacere tamen detrectant, vitæque mollis oblectationibus æque perfrui ſtudent, ac ſi nullum coram Deo pro pluribus piaculis debitum contraxiſſent?

Nuperus Author, ut hoc argumentum eludat, diſtinguit *indignos*, & *non dignos*: & quidem *indignis* concedit nolle Eccleſiam applicare merita Paſſionis Chriſti, & Sanctorum: bene verò eadem applicare poſſe, ac velle *non dignis*, *ſi fuerint indigentes*. At enim vero, quis non contemnendam potius, quam refutandam putet futilem hanc diſtinctionem? *Non ſunt* ergo

M *di-*

digni, Authore noſtro aſſentiente, quibus applicentur Chriſti, ac Sanctorum merita, qui negligunt pro peccatis ſuis ſatisfacere, cum cæteroquin valeant. Sed ſi *digni non ſunt*, his etiam nolle Eccleſiam applicare merita Chriſti dicendum omnino eſt: cum ipſa prudenter, ac juſta cum ratione ſe gerat in diſpenſatione cœleſtis theſauri. Nec quidpiam valet, quod *indigentes ſint*. Quoniam hæc ipſorum *indigentia* voluntaria eſt, & ex turpi cauſa profecta, ex animi nempe torpore, ac ignavia damnabili, & haud plane abſimili *indigentiæ* pauperis, qui cum bene valeat, viribuſque polleat ad neceſſarium ſibi victum comparandum, laborare tamen refugit, mavultque deſidia ac otio torpeſcere: cujus adeo *indigentia*, non divitum miſericordiam, ſed potius indignationem meretur.

Quarta ratio ab eodem Cajetano verbis hiſce proponitur: „ In „ qua-

„ qualibet bene ordinata Republi-
„ ca, quantumcumque rationabi-
„ lis adeſſet quandoque cauſa diſ-
„ penſandi communem theſaurum
„ in cives gravatos ære alieno,
„ negligentes tamen ſolvere indi-
„ gni cenſerentur adjutorio the-
„ ſauri. Ex eo enim, quod poſ-
„ ſunt de ſuo ſolvere, & non cu-
„ rant, indignos ſe reddunt tali
„ ſublevamine .... Cum igitur Ec-
„ cleſia ſit a Deo ordinata; æquum
„ non eſt, ut ſpiritualis diſpenſa-
„ tione theſauri negligentes ſatis-
„ facere pro dignis habeat ... Non
„ proſunt igitur Indulgentiæ ne-
„ gligentibus ſatisfacere per ſe
„ ipſos: quoniam indigni ſunt in-
„ dulgentia „.

Etiam hìc recurrit ab Adverſario producta diſtinctio de *indignis*, & *non dignis*. Verum ſi vis rationis probe attendatur, in auras ſtatim evaneſcit, ex eaque conficitur, negligentes ſatisfacere Deo pro peccatis indulgentias non lucrari,

 ſive

ſive *indigni* dicantur, ſive *non digni*. Ut illa ampliori in lumine collocetur, ponamus exemplum clementiſſimi Regis, qui miſericordia motus erga cives ære alieno gravatos, ærarium ſuum aperiat, facultatemque tribuat Vicario regni ſui, ut de illo recte prudenterque diſponat in miſerorum, aut indigentium ſolamen. Hic profecto prudenter agens, ac juxta rationabilem Regis voluntatem, non niſi illos adjutorio theſauri dignaretur, qui reapſe indigerent, nec haberent, unde debita ſolverent: eos verò, tamquam tanto beneficio indignos abs ſe repelleret, qui, cùm habeant, unde ſolvant ex bonis propriis, ſolvere tamen abnuunt, aut minime curant. Idem porro dicendum eſt in caſu, quo de agimus. Clementiſſimus Deus theſaurum meritorum Chriſti, ac Sanctorum aperit in Eccleſia, ac Vicario ſuo Summo Pontifici committit, ut recte de illo prudenter-

que

que diſponat in auxilium, ac levamen fidelium. Si hæc eſt, ut nemo negaverit, voluntas ſupremi Domini; ut recte Summus Pontifex, prudenterque de inæſtimabili theſauro diſponat, nec prodigat potius, illum quidem ad eos fideles ſublevandos confert, qui vere indigent adjutorio ipſius, nec habent reapſe, unde ſatisfacere queant: alios verò, qui, cum facile poſſint propriis operibus ſolvere debitum cum Deo contractum, recuſant tamen, ac otio & deſidia diffluere malunt, non intendit plane ad theſauri participationem admittere, atque adeo hi regia liberalitate neutiquam fruuntur.

Quinta ratio, quæ præcedentem amplius confirmat, hæc eſt: Sancti Eccleſiæ Patres in ea ſemper perſuaſione fuerunt, noluiſſe Chriſtum Dominum applicari ab Eccleſia fructum paſſionis ſuæ peccatoribus poſt baptiſmum lapſis ſine

pro-

propria ipſorum ſatisfactione. Igitur Eccleſia non habet poteſtatem per indulgentias ſic applicandi fructum paſſionis Chriſti, ut ceſſet ſtudium ac ſollicitudo ſatisfaciendi juxta uniuſcujuſque vires. Conſequentia legitima eſt: antecedens autem propoſitio probatur teſtimonio S. Juſtini Martyris *in Dial. cum Tryph.* Tertulliani *de Poenit. cap. 6. & 9.* Origenis *Homil.* 15. *in Levit.*, S. Cypriani *in Serm. ad lapſos*, s. Ambroſii *lib.* 1. *&* 2. *de Poenit. & ad Virginem lapſam c.* 8. S. Baſilii *Homil.* 3. S. Jo. Chryſoſtomi *Serm. de Confeſſ.* aliorumque, qui luculentiſſime de hac re loquuntur. Unam tantum, ne ſim prolixior, aut alteram affero breviſſimam S. Auguſtini ſententiam. *In pſalmum* 43. ita ſcribit S. Doctor: *Converte te ad punienda peccata tua: quia impunita eſſe non poſſunt; puniendum ergo erit peccatum aut a te, aut ab ipſo.* Et in pſal. 50. *Miſericordia eſt, ut* (Deus) *ignoſcat*

ſcat peccanti: juſtitia, ut puniat peccatum. Quid ergo? Quæris miſericordiam? peccatum impunitum manebit? Reſpondeat David, reſpondeant lapſi, & dicant: Non Domine, non erit impunitum peccatum meum &c. Et Homil. 50. l. 5. *Non ſufficit mores in melius commutare, niſi etiam de his, quæ facta ſunt, ſatisfiat Deo.*

Validiſſima doctrinæ hujus confirmatio eſt, quæ ſumitur ex unanimi conſenſu Catholicorum Doctorum, quos inter eminet Bellarminus, in propugnanda adverſus Novatores abſoluta neceſſitate ſatisfactionis pro peccatis poſt baptiſmum commiſſis, & hac quidem potiſſima ratione ex Concilio Tridentino eruta: quod nec conveniens ſit, nec Chriſtus Dominus voluerit fructum paſſionis ſuæ relapſis poſt baptiſmum facile communicari, & abſque propria eorum ſatisfactione. Hoc pluribus teſtimoniis late probat Eminent. Bellarmi-

minus *lib.* 4. *de Poenit.* ac inter alia contra Kemnitium vindicans ſententiam S. Cypriani ait: *In ſacramento Poenitentiæ ita Chriſti paſſio applicatur ad culpam, & poenam æternam tollendam, ut tamen requirat ex parte noſtra opera laborioſa, quibus pro reatu poenæ temporalis divinæ juſtitiæ ſatisfiat*. Atqui ſi ſemel obtineat adverſariorum ſententia, hæc ratio nullius roboris eſt, ac dogma de neceſſitate ſatisfactionis tanto Doctorum noſtrorum conatu & apparatu propugnatum hæreticorum riſui atque ludibrio exponitur. Cum enim indulgentiæ, & quidem plenariæ hodiedum obviæ omnibus ſint, facillimeque acquiri valeant; quid jam eſſet diſcriminis inter nos, ac Novatores, niſi quod hi plenariam debitorum ſuorum a Chriſto indulgentiam ſe obtenturos confiderent, media, quam recipiunt, benedictione Miniſtri; nos autem eamdem aſſequeremur ab eodem Chriſto,
me-

medio Summo Pontifice, cum onere plane leviſſimo recitandi aliquas preces, aut quid hujuſmodi peragendi: quod oppido aut nullius, aut valde exigui momenti eſt.

Aliud argumentum ſubminiſtrat nobis veteris Eccleſiæ diſciplina. Nam ſi per indulgentias Fideles eximerentur a debito præſtandi, quæ poſſunt, ſatisfactoria opera pro pluribus, iiſque ſæpe graviſſimis delictis contracto, a ſpecie quadam inclementiæ, & crudelitatis vindicari minime poſſet vetus Eccleſia, quæ per ſupra duodecim ſæcula pœnitentes ſubjecit aſperrimis atque diuturnis *Canonum poenitentialium* pœnis. Cur enim tam ſevera diſciplina erga filios ſuos uſa eſt clementiſſima Mater, ſi eos poterat, aut ſe poſſe credebat ipſos tam gravi onere exſolvere faciliori indulgentiarum adhibito medio? Idem certe tunc erat, ac modo theſaurus meritorum Chriſti, Beatiſſimæ Virginis, ac Sanctorum. Eo-

dem omnino divino ſpiritu modo regitur, atque olim, Eccleſia. Homicidia, adulteria, fornicationes, ac cætera ejuſmodi crimina non minoris tunc erant, ac modo ſint, gravitatis, atque malitiæ: nec minor in Deo, & in Eccleſia pietas, vel juſtitiæ rigor. Quid ergo dicemus? Numquid haud rectam habuiſſe olim Eccleſiam de juſtitia divina, meritiſque peccati exiſtimationem? Abſit a nobis omnino tanta iniquitas. Non aliud igitur dicendum ſupereſt, niſi quod eodem nunc ſpiritu ducta, ac olim, pia Mater Eccleſia, indulgentias quidem fidelibus ſuis liberaliter elargiatur, onere tamen iiſdem relicto ſatisfaciendi pro viribus divinæ juſtitiæ, ipſamque ex theſauro Chriſti ſupplere dumtaxat inopiam noſtram, pretiumque integrum pro ſolvendis debitis exhibere Deo, quod nos ipſi pro magnitudine eorum, ac noſtra paupertate non poſſumus: quemadmodum

& ve-

& vetus Eccleſia aliquando conſueverat.

Poſtremo loco argumentum ſubjicio, quod mihi ſemper viſum eſt ad perſuadendum omnes aptiſſimum: videlicet, quod veritas, quam defendimus, quædam ſit velut inſita fidelium mentibus, atque inſculpta ſententia, cui noctem quidem offundunt opiniunculis ſuis recentiores Caſuiſtæ, ſed eam penitus obliterare non valent; ſiquidem quid cauſæ eſt, cur veri poenitentes, qui peccatis ſuis divinam ſe offendiſſe majeſtatem agnoſcunt, intime ſentiant ſe debitores pro iiſdem eſſe juſtitiæ divinæ, atque ex hoc intimo ſenſu permoveantur ad tribuendam ipſi pro viribus ſatisfactionem, & impigre exercenda pœnitentiæ opera, quamquam bene noverint apertum eſſe in Eccleſia theſaurum meritorum Chriſti, atque indulgentias lucrari ſtudeant? Nonne perſuaſum eſt omnibus, graviſſimis ob-

noxios eſſe purgatorii pœnis eos, qui non peracta prius pœnitentia deceſſerunt e vita, licet pie obierint, & plures in mortis articulo indulgentias ſuſceperint: unde Miſſarum ſacrificiis, orationibus, ac eleemoſynis ſolari, & a piacularibus flammis relevare ſatagimus? Cur tantopere vel Aſcetæ in libris ſuis, peccatoribus ad Deum converſis pœnitentiæ opera commendant, vel Confeſſarii, qui recte munere ſuo funguntur, prorſus neceſſaria declarant? Cur Sacri Oratores tanto ſpiritus fervore detonant e ſuggeſtibus dignos faciendos eſſe pœnitentiæ fructus, alteque invehuntur adverſus illos, qui eos facere renuunt, vitamque mollem, ac deſidioſam agunt? Cur inquam hæc & alia plura, niſi ex penitiore quadam perſuaſione, indulgentias quidem ex benignitate Eccleſiæ collatas prodeſſe plurimum, ſed nonniſi ea poſita ex parte pœnitentium conditione, quod

ipſi,

ipſi, quantum ſuppetunt vires, Deo propriis operibus ſatisfacere ſtudeant?

CAPUT XI.

Objectiones quædam ſolvuntur.

SUpereſt, ut objectiones aliquas ſolvamus, quæ vel fiunt, vel fieri facile poſſunt adverſus doctrinam hactenus propugnatam, quò lucidiſſima veritas nullis offuſa nubibus, undequaque refulgeat. Primam ſubindicat Nuperus Author *pag.* 44., ubi relata doctrina quorumdam, quos ipſe non nominat, per latus ſaltem impetit noſtræ ſententiæ defenſores, inquiens, *eamdem eſſe, vel certe affinitatem habere cum ea Baji damnata propoſitione n. 6., nimirum: Per paſſiones Sanctorum in indulgentiis communicatas non proprie redimuntur noſtra delicta, ſed per communionem charitatis nobis eorum paſſiones impertiuntur, ut digni ſimus,*

 qui

qui pretio ſanguinis Chriſti a poenis pro peccatis debitis liberemur.

Quid ex hac Baji propoſitione poſſit Author extundere adverſus doctrinam à nobis traditam, plane me latet. Euſebius Amort, qui in ſuo tractatu *de Indulgentiis* eamdem Baji propoſitionem expendit, reſpondit, errorem in eo conſiſtere, quod neget *merita Sanctorum concurrere ad conſtituendum theſaurum Eccleſiæ*: quod ut magis intelligatur, notandum eſt, duas eſſe de hac re inter catholicos Authores ſententias; quarum prima aſſerit, Sanctorum merita concurrere ad indulgentias *per modum impetrationis*, *non autem ſolutionis*, hoc eſt ea per ſe non expungere reatum pœnæ temporalis, ſed offerri ab Eccleſia, ut Deum propitium peccatoribus reddat, eoſque dignos efficiat, quibus Chriſti merita per indulgentias applicentur. Altera verò ſententia contendit, Sanctorum merita ad indulgentias con-

concurrere, nedum *per modum impetrationis*, *ſed etiam ſolutionis*. Ad hanc probandam Bajanæ propoſitionis damnatio adduci ſolet. Sed quidquid ſit de hac quæſtione, de qua in præſenti nulla diſputatio eſt, quis ita deſipiat, ut doctrinam, quam defendimus, cum priore ſententia confundat, vel ex ea argumentum ad nos impugnandos eliciat?

Secunda objectio, quam urget Author p. 39. authoritate Bellarmini, ſumitur ex eo, quod *Romani Pontifices populos deciperent*, *ſi indulgentiam ea conditione proponere vellent*, *quam nunquam explicarent*.

Hanc objectionem jam præoccupaverat S. Bonaventura in 4. *diſt.* 20. *qu.* 6. inquiens: *Indulgentiæ*, *quantum eſt ex poteſtate dantis*, *tantum valent*, *quantum promittunt*. *Non tamen cuilibet valent tantum*, *nec æqualiter omnibus*; *ſed ſecundum exiſtimationem ejus*, *qui indulgentiam fecit*: *quam* (N.B.)

NON OPORTUIT EXPRIMERE: quia omnes fideles debent illud in corde præſupponere, quod dona, & miſerationes Sancti Spiritus donentur cum æquo libramine. Quare Fideles minime decipiuntur a Summis Pontificibus: quia non oportet, ut ab ipſis exprimatur conditio, quam noſſe omnes, ac firmiter tenere debent, eamque reapſe noverunt, ac tenent in corde veri fideles, qui Neotericorum doctrinis præventi non ſunt. Cæterum nunc certe temporis hæc objectio nulla veri ſpecie, aut ſimilitudine fieri poteſt: quoniam tam clare, ac diſtincte *conditionem* illam expreſſere Summi Pontifices, ut de ipſorum mente nemo dubitare valeat. Ut enim cæteros omittamus, quid luculentius dici poteſt iis teſtimoniis, quæ ſupra *cap.* 8. poſtremo loco produximus? Clarius ne explicare poterat *conditionem*, de qua diſſerimus, Innocentius XII. quam aſſerendo,

vir-

virtute quidem, & operatione indulgentiæ Jubilæi poenas illas remitti, quas homo Divinæ juſtitiæ debet, *MODO* (en requiſita conditio) *divinæ gratiæ CONDIGNÆ ſatisfactione cooperetur*? Dilucidius ne loqui potuit in toto jam allato teſtimonio Benedictus XIV.? Quid enim evidentius verbis illis, quod *perperam aſſeritur indulgentiarum uſu poenitentiam imminui*? Quod *injunctis in Bulla operibus, alia pietatis opera ſuperaddenda ſint, ac dignos Poenitentiæ fructus ferendos*, quos, *juxta aureum Ven. Bellarmini documentum*, indulgentiis jungunt *prudentes Chriſtiani*? Quod, *falſa ſit illorum ſententia, qui rentur, Chriſtianos propter indulgentiarum uſum deſides fieri, atque a ſatisfactione, quæ Deo criminum noſtrorum vindici præſtanda eſt, avocari*? Et alia plura, quæ ibi deſcripſimus. Si adeo perſpicue mentem ſuam aperiunt Summi Pontifices, eamque conditionem diſertis adeo verbis requi-

requirunt, non ipſi decipiunt populum Chriſtianum; ſed ſemetipſos decipiunt ignavi illi Chriſtiani, qui indulgentiis confiſi, Deo, prout valent, ſatisfacere non ſtudent, ac decipiuntur ab iis Theologis, qui laxis ſuis opinionibus illos in damnabili ſocordia confirmant.

Sed reponat quiſpiam, & hæc ſit tertia objectio: Si pœnitentia iis, qui peccaverunt, adeo neceſſaria eſt, eaque proportionem aliquam habere debet cum numero, ac magnitudine criminum; cur Summi Pontifices pro acquirendà indulgentia plenaria, puta Jubilæi, non aliud exigunt, niſi modica quædam opera, e. g. jejunium trium hebdomadæ dierum, eleemoſynam, & viſitationem quarumdam Eccleſiarum?

Hæc objectio, quamvis prima fronte non levem præſeferre videatur difficultatem, nullius tamen momenti eſt. P. Gabriel Antoine reſpondet, *Summos Pontifices poſſe tan-*

tantum exigere opera, quæ ad finem indulgentiæ a ſe intentum requiruntur, ſemper tamen ſupponendo in ſuſcipientibus diſpoſitiones ad fructum indulgentiæ integrè percipiendum neceſſarias, & aliarum obligationum executionem. Hæc reſponſio illuſtrari, magiſque roborari valet admodum idonea animadverſione, quæ fit ab aliis doctrinæ noſtræ defenſoribus. Summus Pontifex, inquiunt, Chriſtianis omnibus generatim indulgentiam exhibet, tam juſtis, quam peccatoribus, tam animabus innocentibus, aut cujuſque lethalis criminis expertibus, quam aliis, qui ſe plurimorum ſcelerum ſordibus contaminarunt: tam iis, qui ſe jam pœnitentiæ devoverunt, vitamque ſuam in continua pœnalium operum exercitatione traducunt, quam reliquis, qui vitam communem agunt, nec eis tantum virium ſuppetit, ut ſeveriora pro peccatis ſuis pœnitentiæ opera ſuſcipiant, & exe-

& exequantur. Quapropter in Jubilæo promulgando, ſive ſolemnioribus aliis indulgentiis, non alia Summus Pontifex facienda præſcribit opera pœnitentiæ, niſi quæ omnes, aut fere omnes perficere poſſint, nulluſque ad ea prætermittenda excuſationem prætexere facile valeat. Quin etiam, ſi hæc eadem opera vel ob ægritudinem, vel ob inopiam, vel ob aliam cauſam a quibuſdam peragi nequeant, facultatem Dei Miniſtris ea commutandi concedit. Verum Summus Pontifex, dum hæc, aut ſimilia præſcribit opera, neque affirmat, neque putat ea ſatis generaliter omnibus eſſe ad plenam indulgentiam conſequendam, adeo ut peccatores, qui multis etiam ſceleribus Deum offenderunt, ab omni alio onere exempti ſint ſatisfaciendi divinæ juſtitiæ: cum oppoſitum potius luculenter declaret, ut vidimus.

Demum opponi ſolet, indulgentias

tias ab Eccleſia collatas, alias eſſe quadraginta dierum, alias ſeptem annorum, aut decem, aut quindecim &c. alias demum plenarias. Cur autem hæ *plenariæ* vocantur, niſi quia pœnam omnem temporalem prorſus planeque remittunt? Adduntque illud ſaltem a nobis negari non poſſe, multum detrahi per doctrinam noſtram virtuti indulgentiæ plenariæ, quæ limitationem ullam non videtur admittere..

Reſpondeo, nos jam plura dixiſſe initio hujus diſputationis de variis indulgentiis, ſeu de variis indulgentiarum nominibus, unde primitus repetuntur. Quod indulgentias vero *plenarias* præſertim attinet, lubens aſſentior, ita idcirco vocari, quia totam temporariam pœnam remittunt, ſi ſpectetur poteſtas Eccleſiæ concedentis: ideſt Eccleſia theſaurum meritorum Chriſti, ac Sanctorum aperit, plenamque remiſſionem temporalis pœnæ ex parte ſua impertitur, adeo ut ſi fideles

les ſint optime ad tantum beneficium recipiendum diſpoſiti, plenam & integram remiſſionem reapſe ſuſcipiant. At vero dicimus, illos fideles ad hoc beneficium recipiendum non eſſe diſpoſitos, qui opera ſua ſatisfactoria conjungere ad plenam debitorum ſuorum ſatisfactionem minime curant. Plenaria itaque dicitur indulgentia, quatenus de ſe plene, & integre ſupplet, quod ad integram deficit ſatisfactionem pœnitentium illorum, qui cum ſolliciti ſint in expiandis peccatis ſuis, ob eorum tamen vel multitudinem, vel gravitatem integre ſatisfacere nequeunt.

Hinc ad confirmationem verbis ipſis Card. Cajetani reſpondeo: *Nec aliquid propterea adimitur efficaciæ indulgentiarum, ſicut nihil adimitur efficaciæ Sacramentorum ex hoc, quod oporteat accedentes ad illa eſſe digne diſpoſitos, ſi fructuoſa ſibi eſſe volunt. Soli ſiquidem indigni indulgentia ab illius fructu excluduntur.*

CA-

CAPUT XII.

Corollaria quædam ex tradita doctrina derivantur.

COrollarium primum. Iſtud his verbis deducitur a ſæpe a nobis laudato P. Gabriele Antoine: „ Ex dictis ſequitur, ad lucrandas „ indulgentias requiri has condi- „ tiones ex parte recipientis. I. ut „ ſit ſubditus concedentis: Nam „ conceſſio indulgentiæ eſt actus „ juriſdictionis, qui valere non po- „ teſt niſi erga ſubditos. 2. ut im- „ munis ſit ab excommunicatione „ majore, quippe quæ privat com- „ munione, ſeu participatione bo- „ norum ſpiritualium Eccleſiæ di- „ ſpenſationi ſubjectum. 3. ut ſit in „ ſtatu gratiæ: nam pœna non re- „ mittitur, niſi remiſſa culpa, nec ni- „ ſi amicis Dei. 4. ut opus omne in- „ junctum ſaltem moraliter totum, „ & integre impleatur: nam indul- „ gentia ſub hac conditione conce-

„ di-

„ ditur : Quibus omnibus merito
„ additur a multis propoſitum ſa-
„ tisfaciendi Deo per opera bona
„ ſatisfactoria, peccatis ſuis , & fa-
„ cultati , ac infirmitati propriæ
„ proportionata „ .

Corollarium ſecundum . Liquido conſtat ex iis , quæ allata ſunt , graviſſimis teſtimoniis , falſam eſſe quorumdam opinationem , qui cenſent nullum percipi fructum ex indulgentia puta plenaria , ſi tota & integre non recipiatur . Nam , ut alia plura omittamus , Bonifacius VIII. in Bulla Jubilæi aperte teſtatur , quod *unuſquiſque plus merebitur , & indulgentiam* certe plenariam *efficacius conſequetur , qui Baſilicas amplius & devotius frequentaverit* , quibus indulgentiæ fructum reſpondere majori vel minori fidelium devotioni pro comperto habet . Hoc etiam clarius exprimit Innocentius IV. in cap. *quod autem, de Poenit.* dicens: *Licet generaliter fiat indulgentia propter la-*

bo-

borem, propter devotionem, & propter pericula; tamen unus plus alio habet intra metam a Prælato conſtitutam, ſecundum quod plus devotus eſt, vel plus laborat, vel majoribus periculis ſe exponit. Eadem eſt S. Thomæ, ac S. Bonaventuræ doctrina. Primus enim in *ſuppl. q.* 25. *ar.* 2. *ad* 3. ait: *Quando datur indulgentia indeterminate ei, qui dat auxilium ad fabricam Eccleſiæ, intelligitur tale auxilium, quod ſit conveniens ei, qui auxilium dat: & ſecundum hoc plus, vel minus de indulgentia conſequitur*. Alter vero *in* 4. *diſt.* 20. *q. ult.* inquit: *Qui dat indulgentias, cum eas tribuit, conſiderat cauſam, pro qua reputat eum dignum tanta gratia: & ſecundum quod plus, vel minus accedunt homines ad illam cauſam, plus vel minus participant de indulgentia*. In quibus omnibus vides indiviſibilem non eſſe indulgentiæ fructum.

Corollarium tertium. Ad percipiendum integrum fructum In-

dulgentiæ plenariæ, ſeu remiſſionem totius pœnæ temporalis peccatis etiam venialibus debitæ, animus ſuſcipientis liber eſſe debet ab omni affectu cujuſcumque vel levioris peccati: alioquin non integre, ſed partialiter dumtaxat indulgentiam conſequetur, ſi tamen aliæ conditiones non deſint. Ratio evidens eſt: quia in omnium ſententia relaxatio pœnæ peccatis debitæ neceſſario ſupponit culpam remiſſam: hæc autem nunquam remittitur, niſi animus ab ea ſit averſus. Hac de cauſa reprobi in inferno pœnas peccatorum venialium dabunt æternas: quia nunquam ipſorum maculam abſtergent, aut affectum ab iiſdem avocabunt. Ex quo merito infert Guillelmus Pariſienſis, eos, qui appetitiones ſuas in officio penitus continere non elaborant, atque adeo in plura labuntur venialia peccata, etiam poſt ſuſceptum Jubilæum multis nominibus debitores manere juſtitiæ divinæ,

næ, experturos acerbiſſimos Purgatorii cruciatus, quos ipſi parum curant.

Corollarium quartum. Conſequitur etiam ex dictis, nihil, vel parum prodeſſe indulgentias iis omnibus, qui cum vitam omnem tranſigant in vitiis, ac peccatis, Sacramento pœnitentiæ recepto, (quod ſæpius invalide ſuſcipiunt) ſibi perſuadent, ſe debitum omne ſuorum criminum ſolvere poſſe coram divina juſtitia, mediis quibuſdam precatiunculis, quas recitare non omittunt pro obtinenda aliqua plenaria indulgentia, nullumque interim ſtudium impendunt, ut juxta vires ſuas Deo ſatisfaciant laborioſis pœnitentiæ operibus, quæ a vere pœnitentibus Tridentina Synodus exigit, & univerſa Eccleſia ſemper neceſſaria declaravit. Nec ſane præſumi poteſt, ignavis hiſce peccatoribus, qui ætatem omnem exegere in vitiis & inertia, eas etiam multum prodeſſe in-

dulgentias, quæ pro mortis articulo conferuntur. Siquidem hæ quoque indulgentiæ conceduntur in ſupplementum pœnitentiæ, quam nunquam ipſi in vita ſua peregerunt, niſi forte valde intenſis doloris actibus, ac fervidis charitatis affectibus, quod raro contingit, ad obtinendam divinam miſericordiam ſe ſe diſponerent.

Corollarium quintum. Chriſtiani omnes, iique præſertim, qui plura commiſere gravia flagitia, ſolliciti eſſe debent in conjungenda pœnitentia cum indulgentiis, ſive in perficiendis pœnitentiæ operibus, ſimulque devote ſuſcipiendis indulgentiis, quatenus utroque medio divinæ juſtitiæ ſecurius ſatisfaciant. Hoc eſt aureum illud Cardinalis Bellarmini documentum, quod ſupra adduximus: nempe *utilius quidem eſt, ac tutius pro ſe ſatisfacere, quam indulgentias quærere: ſed utroque utilius eſt illud facere, & iſtud non omittere: & hoc eſt,* *quod*

quod boni Authores conſulunt, ut qui ſuſcipiunt indulgentias, non ceſſent a poenitentiæ fructibus producendis, qui meritorii, & medicinales plerumque eſſe ſolent, & utilius eſt duobus pedibus iter facere, quam uno tantum. Cui & aliud addendum ſæpe repetitum ejuſdem Cardinalis teſtimonium, quod ſcilicet *prudentes Chriſtiani ſic accipiunt Pontificias indulgentias, ut ſimul etiam ſtudeant dignos poenitentiæ fructus ferre, ac pro ſuis peccatis Domino ſatisfacere*.

Corollarium ultimum. Indulgentias extendi etiam ad juvandas animas in Purgatorio detentas, communis Catholicorum ſententia eſt. At non eodem modo viventibus, ac pie defunctis prodeſſe dicendum eſt. S. Thomas de hac re diſſerens in *ſuppl. q.* 71. *ar.* 10. ita docet: „ Indulgentia principaliter quidem „ prodeſt ei, qui indulgentiam ac- „ cipit, ſcilicet, qui facit hoc, „ pro quo indulgentia datur . . . .

„ Un-

„ Unde cum mortui non poſſint
„ facere aliquid horum, pro qui-
„ bus indulgentiæ dantur, eis *di-*
„ *rectè* indulgentiæ valere non poſ-
„ ſunt. *Secundario* autem, & *in-*
„ *directe* proſunt ei, pro quo ali-
„ quis facit illud, quod eſt indul-
„ gentiæ cauſa .... Non enim eſt
„ aliqua ratio, qua Eccleſia trans-
„ ferre poſſit communia merita
„ (quibus indulgentiæ innituntur)
„ in vivos, & non in mortuos.
„ Nec tamen ſequitur, quod Præ-
„ latus Eccleſiæ poſſit pro ſuo ar-
„ bitrio animas e Purgatorio libe-
„ rare: quia ad hoc ut indulgen-
„ tiæ valeant, requiritur cauſa
„ conveniens indulgentias facien-
„ di „. Hanc doctrinam ita expo-
nunt alii Theologi, ut ſcilicet in-
dulgentiæ pro vivis dentur per
modum *abſolutionis*, & *ſolutionis*,
pro defunctis verò per modum *ſuf-
fragii* dumtaxat, ut ſæpe declara-
runt Summi Pontifices, ac præci-
pue Innocentius VIII., quatenus
in-

indulgentiam concedens, quæ animabus defunctorum applicari queat, eas non abſolvit a reatu pœnæ, ſed offert Deo ex theſauro ſatisfactionum Chriſti, quantum neceſſe eſt ad ſolutionem pœnarum, ſi pro iiſdem acceptare velit. Ad hoc verò, ut de indulgentiis viventibus conceſſis dictum eſt, requiritur in primis ex parte conferentis *cauſa conveniens*, ut inquit S. Thomas: *Non ſufficit autem pro cauſa*, ſubdit Bellarminus lib. 1. de Indulg. c. 14. *utilitas illarum animarum, vel gloria Dei, quæ redundaret ex animarum illarum liberatione. Nam ſi iſta ſufficerent, Chriſtus ipſe jam omnes animas liberaſſet. Itaque requiritur cauſa aliqua particularis pertinens ad honorem Dei, & Eccleſiæ utilitatem, ſicut de indulgentiis pro viventibus diximus; itaut Summus Pontifex arbitretur gratiorem eſſe Deo rem illam, cujus gratia indulgentiæ conceduntur, quam executionem juſtitiæ, quæ exercetur*

tur in expiandis animabus Purgatorii. Deinde cum ex doctrina illuſtriorum Theologorum, quam in ſuis reſcriptis probarunt plures Summi Pontifices, indulgentiæ ad mortuos non transferantur, niſi mediis viventibus, neceſſe eſt hos eſſe in ſtatu gratiæ, & injuncta opera modo debito perfeciſſe, quo indulgentiæ transferantur ad defunctos, iiſque proſint. Demum, juxta Cajetanum, alioſque Theologos, requiritur ex parte animæ indulgentia ſublevandæ, præter ſtatum gratiæ, ut ſtuduerit, dum in terris ageret, ſatisfacere pro ſuis peccatis, ac mortuos ſuis juvare ſuffragiis, adeo ut de indulgentiarum fructu defunctorum animæ plus minuſve recipiant pro fervore charitatis, & ſtudio ſatisfaciendi, dum eſſent in corpore. Hæc plane ſententia videtur eſſe Doctoris Angelici, qui 3. *p*. *q*. 52. *ar*. 8. ubi negat Chriſtum ſuo ad inferos deſcenſu omnes animas a Purgatorio

rio liberaſſe, cuidam reſpondens S. Auguſtini authoritati ait: „ Dicendum, quod ex illa authoritate Auguſtini non poteſt concludi, quod omnes illi, qui in Purgatorio erant, fuerint a Purgatorio liberati: ſed quod aliquibus eorum fuerit hoc beneficium collatum: illis ſcilicet, qui jam ſufficienter purgati erant, vel etiam qui dum adhuc viverent, meruerunt per fidem, & devotionem ad mortem Chriſti, ut eo deſcendente liberarentur a temporali Purgatorii pœna „ . An verò, ſi omnes adſint requiſitæ conditiones, certum ſit, quod anima, ad quam extenditur indulgentia plenaria, ſtatim liberetur e Purgatorio, quæſtionem omnium difficillimam Bellarminus appellat; pluresque illud quidem affirmant, ſed plures etiam negant, ex quibus etiam ſunt Eccleſiæ Prælati doctiſſimi. Quare, cum res ſaltem incerta ſit, & incomperta, impruden-

denter agunt, judicio meo, qui vel in valvis, vel in aliis templorum locis tabellas apponunt cum inſcriptione illa, *Indulgentia cum liberatione animæ Purgatorii*, aut, *Hodie anima e Purgatorii poenis liberatur*. Et hæc ſatis dicta ſint de hac quæſtione *de Indulgentiis*: quæ omnia ſubmitto judicio, & correctioni Sanctæ Matris Eccleſiæ, cujus me obſequentiſſimum filium profiteor.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

INDEX

CAPITUM

Occaſio præſentis Opuſculi, ejuſque conſpectus. Pag. 1

CAP. I. *Vera ac germana Indulgentiæ notio, atque idea.* 9

CAP. II. *Proponuntur Decreta Concilii Tridentini de ſatisfactione, & Indulgentiis.* 19

CAP. III. *Agitur de requiſitis ad Indulgentiæ valorem ex parte conferentis.* 36

CAP. IV. *De requiſitis ex parte recipientis indulgentias. Vera ſententia primum proponitur & explicatur. In quo conſiſtat Indulgentiarum utilitas.* 47

CAP. V. *Exponitur ac defenditur aſſerta noſtra ſententia ſub iis terminis, quibus a pluribus authoribus traditur.* 66

CAP. VI. *Doctrina Eccleſiæ Catholicæ* de Requiſitis *ex parte recipientis ad lucrandas indulgentias*

ſub

ſub eo aſpectu propoſita, quo frequentius traditur, defenditur authoritate principiorum, quæ habentur in Divina Scriptura. 82

CAP. VII. *Eadem doctrina confirmatur perenni veteris Eccleſiæ traditione.* 91

CAP. VIII. *Traditio de congrua ſatisfactione cum Indulgentiis conjungenda ſemper immota permanſit in Eccleſia Catholica.* 105

CAP. IX. *Inſignium in Eccleſia virorum authoritate roboratur eadem doctrina. Quid de mente Card. Bellarmini dicendum ſit diſſeritur.* 121

CAP. X. *Perſtringuntur Theologicæ rationes, quibus eadem veritas comprobatur.* 131

CAP. XI. *Objectiones quædam ſolvuntur.* 149

CAP. XII. *Corollaria quædam ex tradita doctrina derivantur.* 159

FINIS.